

Πολιτιστικά Δρώμενα

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ
• Αρ. Έκδοσης 18

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ '97
Έκδοση Δ.Ε.ΤΟ.ΠΟ.Κ.Α.

ISSN 1106-5354

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΔΕ.ΤΟ.ΠΟ.ΚΑ.

Κυριαζής Κόλβατζης, Πρόεδρος
Γεώργιος Χιονίδης, Αντιπρόεδρος Δ.Σ.
Κων/νος Βαφειδής, Μέλος
Νίκος Αναστασίου, Μέλος
Πάυλος Δραγκόλας, Μέλος
Ιωάννης Κουρουζίδης, Μέλος
Εμμανουήλ Σοφιανίδης, Μέλος
Δημήτριος Ταρατσίδης, Μέλος
Ζυγουλιάνος, Μέλος

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Καμπούρης Γιάννης, Διευθυντής
Ταρατσίδης Δημήτρης, Λογιστήριο
Ουσουλτζόγλου Χαρούλα, Προγραμματισμός
Στάντζος Αθανάσιος, Προγραμματισμός
Χιονίδου Σοφία, Γραμματεία
Βέρρος Δημήτρης, Γραμματεία
Νικολόπουλος Νίκος, Τεχνική Υποστήριξη
Στεφανόπουλος Αντώνης, Ηλεκτρολόγος
Κότσαλου Βούλα, Βιβλιοθηκονόμος
Κοντολέων Μηνάς, Γενικών Καθηκόντων
Στεργιόπουλος Δημήτρης, Γενικών Καθηκόντων

Δημοτική Επιχείρηση Πολιτισμού Δήμου Βέροιας

- Διεύθυνση - Γραμματεία

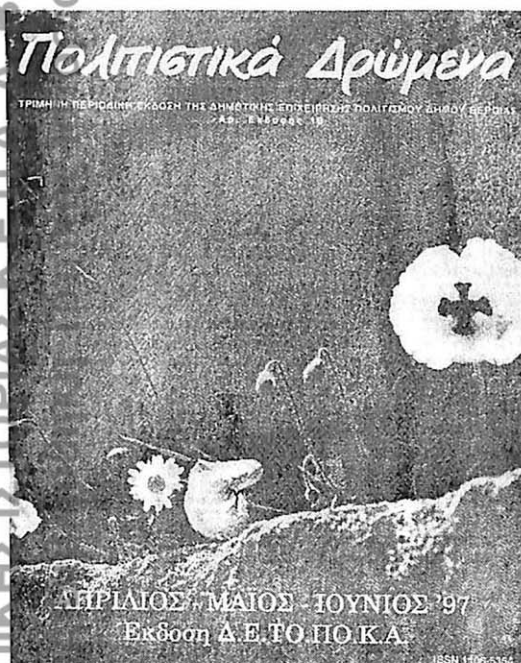
- A. Αντωνιάδη 19 59 100 ΒΕΡΟΙΑ, τηλ. (0331) 22.967 - 62.548, FAX (0331) 27.914
- Αντωνιάδειος Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, A. Αντωνιάδη 19, τηλ. 62.548
- Δημοτική Βιβλιοθήκη "Θ. Ζωγιοπούλου", Θ. Ζωγιοπούλου 3, τηλ. 24.879
- Αίθριο Πολιτισμού "ΟΛΓΑΝΟΣ", Ολγάνου 19, τηλ. 28.277
- Συνοικιακό Θέατρο Καλλιθέας, (10ο Δημοτικό Σχολείο - Καλλιθέα).

Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Βέροιας

- Διεύθυνση - Γραμματεία

- A. Αντωνιάδη 19, 59 100 Βέροια, τηλ. (0331) 29.295, FAX (0331) 27.914

Ετήσια συνδρομή (4 τεύχη): 3.000 δρχ. Νομικά πρόσωπα, Οργανισμοί
: 1.500 δρχ. Φυσικά πρόσωπα
Τιμή τεύχους: 500 δρχ.

Φωτογραφία εξωφύλλου: Από το βιβλίο "Οπτι-
κόν".

πολιτιστικά δρώμενα

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΔΗΜΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ Αρ. Έκδοσης 18

Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος '97

Υπεύθυνες Σύνταξης:

Τυφοξύλου Ευθαλία

Λάμπρη Χαρά

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΧΟΛΙΑ.....5-6

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ:

Δρ. Γεώργιος Δ. Μάρδας: Η εννοιολογική οριοθέτηση
του πολιτισμού και η σημασία του στην κατανόηση
της φύσης της κοινωνίας.....7-12

Μύαρης Κ. Γιώργος: Αντικριστά στη φιλοσοφική ένδεια.
Β' Φιλοσοφώντας χωρίς τη λογική της
ανταποδοτικότητας.....13-22

Καμπούρης Γιάννης: Σκέψεις για το πολιτιστικό
αύριο της Βέροιας23-24

Ουλσουτζόγλου Χαρούλα: Μια ημέρα μιας νοικοκυράς.....25-26

Νικολαΐδης Γεώργιος: Μια ημέρα ενός γιατρού.....27-29

Χιονίδης Χ. Γιώργος: Συμπληρωματικές πληροφορίες για τον
Υποδιοικητή της επαρχίας της Βέροιας Ν. Τότσιο
και η "Εξωραϊστική Εταιρεία Ναούσης".....30-31

Πάπαρη-Κοτσάλου Βούλα: Τηλεόραση και παιδί.....32-35

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ:.....36-37

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ.....40-43

* Τα ενυπόγραφα κείμενα εκφράζουν τις απόψεις του συγγραφέα.

* Το περιοδικό δεν έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα.

Ελπίς αεί βιότου κλέπτει χρόνον
η πυμάτη δε νῶς
τας πολλάς ἐφθασεν ασχολίας.

Πάντα η ελπίδα το χρόνο κλέβει του βίου.
Κι η ύστατη αυτή μας προφταίνει
με πολλά σχέδια ανεκτέλεστα.

. Ιούλιος Πολύαιρος ο Σάρδιος
Παλατινή Αρχαιολογία
Μετάφραση: Ανδρέας Λεπτάκης

Από τη Συντακτική Επιτροπή

Ακόμη μία 'Ανοιξη. 'Ανοιξη του 1997. Οι εποχές πηγαινοέρχονται εναλλάσσονται και μεις ζούμε κι ελπίζουμε ότι κάτι καλύτερο θα έρθει. Κι οι περισσότεροι από μας στην ουσία δε γνωρίζουμε τι είναι αυτό το καλύτερο που προσδοκάμε. Γιατί πάντα θέλουμε κάτι άλλο. Και κάθε φορά που πιθανόν να το πετύχουμε επιδιώκουμε κάτι διαφορετικό. Βάζουμε διαρκώς καινούργιους στόχους. Θα μπορούσε κανείς να πει ότι αυτό είναι και δείγμα της ανθρώπινης προόδου. Να μην υπάρχει δηλαδή στασιμότητα. Το πρόβλημα όμως δεν είναι αυτό. Είναι το τί ακριβώς ζητάμε καθώς και οι τρόποι τους οποίους χρησιμοποιούμε για να προωθήσουμε τους σκοπούς μας.

Τί δηλαδή είναι **αξία** και τί **απαξία**.

Ζούμε δυστυχώς σε μια εποχή ανομίας. Και ανομία κοινωνιολογικά σημαίνει το διάστημα εκείνο όπου οι αξίες βρίσκονται σε κρίση και δεν έχουν βρεθεί καινούργιες στις οποίες οι άνθρωποι θα μπορούν να στηριχτούν να τις υιοθετήσουν και να προχωρήσουν σταθερά και χωρίς αμφισβητήσεις στη ζωή τους.

Εποχή ανομίας λοιπόν. Εποχή διαρκούς αμφισβήτησης εποχή διαρκούς ανικανοποίησης. Εποχή του ατόμου όπου το άτομο έχει χάσει τον ίδιο τον εαυτό του και κινείται όπου λάχει, χωρίς πυξίδα, χωρίς σταθερές, χωρίς κάτι που να του δημιουργεί ασφάλεια.

Κι οι εποχές συνεχίζουν να εναλλάσσονται. Η άνοιξη ήρθε χωρίς να ρωτήσει κανέναν αν την ήθελε. Το παιχνίδι του χρόνου που μας κατασκοπεύει μας κυνηγάει κι ενώ αυτός μας πιάνει εμείς ποτέ δεν τον φτάνουμε. 'Η αλλιώς εμάς ποτέ δε μας αρκεί για να τελειώσουμε κάτι που θέλουμε, κάποιο στόχο που βάλαμε.

Η άνοιξη ήρθε κι άφησε πίσω της έναν χειμώνα. Έναν χειμώνα που πέρασε αμείλικτος κι άφησε πίσω του ένα σωρό ερωτηματικά.

Ζήσαμε τις εξεγέρσεις των αγροτών που σταμάτησαν χωρίς αποτέλεσμα αφού έστρεψαν την κοινή γνώμη εναντίον τους μέσα από κρατικούς μηχανισμούς της **μη-βίας**.

Και το σπουδαιότερο δημιούργησαν διενέξεις μεταξύ τάξεων με κοινά συμφέροντα αφού ήρθαν σε σύγκρουση με τους υπόλοιπους πολίτες που μη έχοντας ιδέα για τα αληθινά αιτήματα στράφηκαν εναντίον τους χωρίς καν να εξετάσουν τα βαθύτερα αίτια ή τους πραγματικούς υπεύθυνους του αναβρασμού.

Να η εποχή της ανομίας. Ένα κράτος με

δημοκρατικές αρχές και διαδικασίες να αποδίδει ευθύνες σ' όσους διαμαρτύρονται και συγχρόνως να στρέφει τους υπόλοιπους πολίτες εναντίον αυτών που διαμαρτύρονται. Κι όλα αυτά στο όνομα της δημοκρατίας που λειτουργεί ερήμην μας αφού το δίκιο μας δεν ακούγεται.

Ζήσαμε ακόμη μια άλλη διαμαρτυρία. Τους δυόμισυ σχεδόν μήνες της απεργίας των καθηγητών. Την κρίση της παιδείας για την οποία όλοι "κόπτονται" και κανείς δεν ενδιαφέρεται πραγματικά. Και σ' αυτήν την περίπτωση η δημοκρατία έδωσε το δικαίωμα της απεργίας στους καθηγητές. Τους επέτρεψε να κάνουν συλλαλητήρια, να φωνάξουν και να διεκδικήσουν το δίκιο τους. Και να πληρώσουν επίσης το τίμημα αυτής της διαμαρτυρίας για τον ξεπεσμό της παιδείας. Τί έγινε όμως και σ' αυτή την περίπτωση; Η κοινή γνώμη στράφηκε εναντίον αυτών που διαμαρτύρονταν μέσα από μυστικούς μηχανισμούς που διέσυσαν τους διαμαρτυρόμενους αφού τους αποδόθηκε η ρετσινιά ότι το μόνο που τους ενδιέφερε ήταν η αύξηση του μισθού τους. Και ξαφνικά η κοινή γνώμη θυμήθηκε ότι υπάρχουν σχολεία και ότι αυτά έχουν την ιερή υποχρέωση να μορφώσουν και να κοινωνικοποιήσουν τη νεολαία της χώρας. Θυμήθηκε την αξία **σχολείο** όταν αυτό έπαψε να λειτουργεί, ενώ όταν αυτό λειτουργεί κανονικά ανεβάζει στα ύψη την αξία της παραπαιδείας αφού τα φροντιστήρια και τα ιδιαίτερα είναι αυτά που προέχουν. Αντί όμως να στραφεί η κοινή γνώμη στους υπεύθυνους αυτής της κατάστασης αντί να μιλήσει για ένα ανάλγητο κράτος που απέναντι στις διαμαρτυρίες και στην αγωνία των καθηγητών για την αναμόρφωση της παιδείας έδειξε μια τέλεια αδιαφορία, στράφηκε και πάλι εναντίον αυτών που αναζητούσαν το δίκιο τους.

Και όλα αυτά με πλήρεις δημοκρατικές διαδικασίες. Σ' ένα πολίτευμα "πλήρως δημοκρατικό" ο καθένας έχει το δικαίωμα να διεκδικήσει. Και "πλήρως δημοκρατικά" οι διεκδικήσεις του να παραμείνουν στο στάδιο της διαμαρτυρίας και της απαίτησης αφού ουσιαστικά μέτρα για επίλυση της κρίσης δεν λαμβάνονται. Το απροσπέλαστο κράτος διατηρεί την πολιτική που χάραξε απαρέγκλητα και λειτουργεί ερήμην των πολιτών του.

Κι απ' την άλλη πλευρά οι πάντες να μένουν ασυγκίνητοι μπρος στα τεκταινόμενα και να προσπαθούν να κάνουν τους διαμαρτυρόμενους να σταματήσουν τη διαμαρτυρία τους. Κι όλα αυτά γιατί οι πολίτες με τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες

σχόλιο

υποχρεώσεις στρέφονται ασυλλόγιστα ο ένας ενάντια στον άλλο και δεν εμβαθύνουν στα πράγματα. Όλους μας ενδιαφέρει να μη χαλάσει η ησυχία μας κι αν υπάρχουν γύρω μας άνθρωποι που αδικούνται. Αρκεί να μην απασχολεί τίποτα τη σκέψη μας.

Ποιά λοιπόν είναι η **αξία** και ποιά η **απαξία**; Κανείς πια δεν μπορεί να ξεχωρίσει. Όλοι αποποιούμαστε των ευθυνών μας, κάποιος άλλος είναι πάντα υπεύθυνος και κάποιος άλλος πρέπει να λύσει τα προβλήματά μας χωρίς εμείς να προσπαθήσουμε, να σκεφτούμε, να εμβαθύνουμε.

Όσο για τον ανθρώπινο πόνο αυτός έχει εμπορευματοποιηθεί. Μετράει ακροαματικότητες στα κανάλια της τηλεόρασης και ο "καλύτερος πόνος" είναι αυτός που έχει μεγαλύτερη τηλεθέαση. Οι μισές εκπομπές στα περισσότερα κανάλια αφορούν τη γελοιοποίηση των ανθρώπινων παθών αφού δίνουν θέμα στον τηλεπαρουσιαστή και την ελπίδα στους πονεμένους ότι κάποιος θα βρεθεί να ενδιαφερθεί γι' αυτούς. Η αθλιότητά μας έχει φτάσει στο σημείο να προσφέρουμε ποσοστά ακροαματικότητας σ' αυτές τις εκπομπές και να έχουμε μετατρέψει τους υπεύθυνους των εκπομπών σε ψυχιάτρους και γνώστες των πάντων, αφού δεν έχει σημασία το αντικείμενο της εκπομπής όσο το να παραμένει η εκπομπή στο κανάλι, αφού θα ανακαλύπτει διαρκώς τον πόνο όπου αυτός κι αν είναι κρυμμένος με στόχο όχι να τον απαλύνει αλλά απλώς να τον παρουσιάσει και κυρίως να ανήκει σε διαφορετικό άνθρωπο κάθε μέρα.

Πού βρίσκεται λοιπόν η αξία της αξιοπρέπειας; Στο δάκρυ που θα προκαλέσει ο τηλεπαρουσιαστής στα μάτια μας, εφόσον θα καταφέρει να δώσει τον ανθρώπινο πόνο στη μεγαλύτερή του διάσταση.

Κι εμείς αντί να διαμαρτυρηθούμε, να θυμώσουμε, να φωνάξουμε διότι εμπαίζεται η ζωή μας, όχι μόνο τα συγχωρούμε όλα αυτά αλλά και τα επικροτούμε. Κι όλα αυτά στο όνομα της δημοκρατίας και της πολυφωνίας. Αξία λοιπόν ή απαξία η δημοκρατία όπως εφαρμόζεται; Πού θα βρούμε την άκρη όταν η σκέψη μας είναι επίπεδη και δεν έχει κανένα βάθος;

Ωστόσο η άνοιξη ήρθε, και σε λίγο διάστημα οι εκπομπές αυτές θα σταματήσουν για ν' αρχίσουν οι επαναλήψεις των σήριαλ. Ο ανθρώπινος πόνος δεν "πουλάει" όταν φτιάχνει ο καιρός, γιατί, σύμφωνα με τις μετρήσεις που κάνουν άλλοι για

τα ενδιαφέροντά μας, αρχίζουμε πια να σκεφτόμαστε πιο ανάλαφρα, και το βλέμμα μας στρέφεται στις διακοπές. Συγχρόνως όμως αρχίζει να κατανέμεται ανά εκπομπή ο ανθρώπινος πόνος για την επόμενη τηλεοπτική σαιζόν. Θα "πουλήσουν" και πάλι στην επόμενη τηλεοπτική περίοδο ότι "πουλιέται". Θα ρυθμίσουν τα συναισθήματά μας και θα στρέψουν το ενδιαφέρον μας εκεί όπου επιθυμούν. Κι εμείς πάλι θα τους δικαιολογήσουμε και θα τους επαινέσουμε κιόλας διότι θα βγάλουν προς τα έξω πράγματα που δεν τα ξέραμε - αλήθεια ή ψέμματα - ποιός ενδιαφέρεται.

Ενας χειμώνας πέρασε και η άνοιξη ξαναήρθε. Και η μεγαλύτερη αξία της κοινωνίας έδειξε το πρόσωπό της στη γειτονική Αλβανία. Το χρήμα, οι παρατράπεζες και το εύκολο κέρδος δημιούργησε κρίση στα Βαλκάνια. Ενας εμφύλιος πόλεμος κόντεψε να ξεσπάσει χωρίς κανένα ουσιαστικό λόγο παρά μόνο το χρήμα. Γιατί κάποιιοι με την ανοχή του κράτους τοποθέτησαν τα λεφτά τους σε παρατράπεζες και τα έχασαν. Πλήρης διάλυση ενός κράτους. Τα όπλα σε χέρια παιδιών. Σφαίρες αδέσποτες στον αέρα και ανθρώπινα θύματα για το χρήμα. Ποιός λογαριάζει όμως την ανθρώπινη ζωή; **Αξία** ή **απαξία**; Η γειτονική μας χώρα μας έδειξε ότι κοντά στο χρήμα η ανθρώπινη ζωή είναι ένα τίποτα. Καμιά άλλη αξία δεν έχει θέση στη σκέψη των ανθρώπων. Ποιός μπορεί να σταματήσει αυτόν τον παραλογισμό;

Και τον ακόμα μεγαλύτερο παραλογισμό να βγαίνει μπροστά η Ελλάδα ως μεσολαβητής και να υπόσχεται και οικονομική βοήθεια;

Η Ελλάδα που δυσκολεύεται να λύσει τα δικά της οικονομικά προβλήματα υπόσχεται οικονομική βοήθεια στην Αλβανία. Αφήνει τους εδώ πάσχοντες τους αγρότες, τους ναυτεργάτες, τους καθηγητές, ομάδες που πέρασαν έναν άθλιο χειμώνα, στην τύχη τους και ξεκινά να βοηθήσει ανθρώπους που στην ουσία έπαιζαν λόττο και έχασαν.

Κι όλα αυτά στο όνομα της Δημοκρατίας, της καλής πίστης, της Αξιοκρατίας.

Μια άνοιξη λοιπόν ακόμα στην εποχή της ανομίας. Στην εποχή της αμφισβήτησης των αξιών όποιος βρεί τις αξίες του, αν τις κρατήσει κι αν νιώσει την ανάγκη αν προσπαθήσει να τις μεταδώσει και σ' άλλους. Η προσπάθεια δεν κοστίζει. Αυτό που θα κοστίζει είναι η απουσία του αποτελέσματος.

Η ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Δρ. Γεώργιος Δ. Μάρδας

Θα πρέπει, πριν αρχίσουμε να μιλάμε για τον πολιτισμό, να κάνουμε μια διευκρίνιση του όρου "πολιτισμός". Ο όρος "πολιτισμός", σε διάφορες ευρωπαϊκές γλώσσες, αποδίδεται με το *Civilitas*, ενώ αυτό που εννοούμε σε άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες, αποδίδεται με τον όρο *Cultura* και ο οποίος μεταφράζεται στα ελληνικά με την αντίστοιχη λέξη "καλλιέργεια". Όταν μιλούμε για καλλιέργεια, το πολύ-πολύ θα πρέπει να αντιλαμβανόμαστε την πνευματική αρτιότητα του ανθρώπου. Κατά τη γνώμη μας, επειδή αυτή η ελληνική ερμηνεία δεν ανταποκρίνεται στη γενικότερη επιστημονική προβληματική των κοινωνικών επιστημών, μπορούμε στα ελληνικά να χρησιμοποιήσουμε τον όρο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, για να καταλαβαίνουμε την ανάλογη σημασία του όρου *CULTURA*. - Κατά τον καθηγητή Κανελλόπουλο Π., η έννοια της Κουλτούρας (*Kultur*) προσεγγίζει προς την έννοια του πνευματικού πολιτισμού, ενώ η έννοια του *Zivilisation* ταυτίζεται με το περιεχόμενο του τεχνικού ή υλικού πολιτισμού (βλ. Ιστορία και Κριτική των κοινωνιολογικών θεωριών, Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό Ελευθερουδάκη, έκδ. τρίτη, Αθήναι 1929, Έκδοση Ν. Νίκας, Αθήναι, τόμος 7, σελ. 784) - ενώ με τον όρο *CIVILITAS*, θα πρέπει να υπονοούμε τον όρο "πολιτιστικά στοιχεία" (1, 2).

Ο πολυσύνθετος αυτός όρος είναι δύσκολο ν' αποδοθεί με ένα και μοναδικό ορισμό. Γι' αυτό υπάρχουν πολλοί ορισμοί ανάλογα με τις περιπτώσεις (3).

Ο Αγγλος ανθρωπολόγος Eduard B. Tylor, σε μια εργασία του για κουλτούρα τονίζει, ότι

"Κουλτούρα" είναι το σύνθετο σύνολο, που περιέχει τη γνώση, την πίστη, την τέχνη, τα ήθη και τα έθιμα, το δίκαιο και μερικές άλλες ικανότητες που έχουν αποκτηθεί από τον άνθρωπο σαν μέλος μιας κοινωνίας. Αυτή είναι η ανθρωπολογική σημασία της κουλτούρας. Δεν υποδηλώνει όμως καθαρά σαν ορισμός, γιατί ο άνθρωπος χρειάζεται την κουλτούρα.

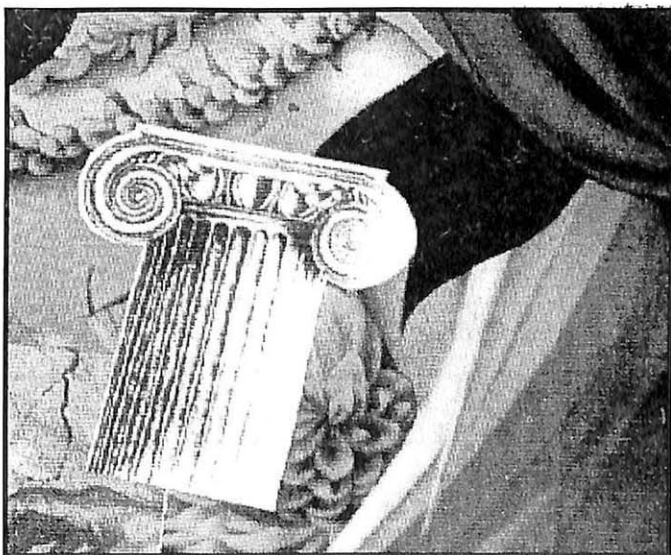
Ο βιολόγος G. B. Hutohinso δίνει ένα άλλο γενικότερο ορισμό. "Το σύνολο της συμπεριφοράς μιας ομάδας καλείται κουλτούρα μιας ομάδας". Φυσικά ο ορισμός αυτός δεν ικανοποιεί τους

συγγραφείς εκείνους, που πιστεύουν ότι μόνο οι διαφορές της κουλτούρας συγκροτούν την ιδιόζουσα συμπεριφορά μιας ομάδας.

Μπορούμε επομένως να ομιλούμε για κουλτούρα τότε μόνο, όταν ένας λαός, μια φυλή δείχνει μια "στυλιζαρισμένη" προτίμηση για ένα ορισμένο δρόμο που οδηγεί σε ένα σκοπό, εφόσον από την πλευρά του ερευνητή δύο ή τρεις δρόμοι είναι εξίσου

ανοιχτοί, φυσικά δυνατοί και λειτουργικά αποτελεσματικοί. Όταν λ.χ. κανείς αναφέρει τη "γεωργική εργασία" και πιο συγκεκριμένα το "όργωμα" σαν μια όψη της γεωργικής κουλτούρας, δεν θα έχει κανένα νόημα αν δεν έχει καθοριστεί λεπτομεριακά ο τρόπος ή το "στυλ" του οργώματος. Το ίδιο μπορεί να συμβεί όταν αναφερθούμε στο κυνήγι, το ψάρεμα κ.τ.λ.

Η κουλτούρα, σαν περιεκτική ολότητα, συναντιέται στην Ανθρωπολογία (*Anthropology*) του P. Boas, όπου στο σχετικό ορισμό του βρίσκουμε την απήχηση του ορισμού του Tylor,

παρουσιάσεις

που αναφέρεται πιο πάνω. Ο Boas λέει ότι "η κουλτούρα αγκαλιάζει όλες τις εκδηλώσεις των κοινωνικών συνηθειών μιας κοινότητας, τις αντιδράσεις του ατόμου, τις οποίες τούτο δέχεται από την επίδραση των συνηθειών της ομάδας μέσα στην οποία ζεί και τα προϊόντα των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, όπως καθορίζονται από αυτές τις συνήθειες", στον ορισμό αυτό του Boas συναντούμε μια περιεκτική απαρίθμηση των πλευρών της έννοιας "κουλτούρα" (4).

Μια άλλη ομάδα ανθρωπολόγων - κοινωνιολόγων, που ακολουθεί την ίδια παραπάνω πορεία, καταλήγει σ' ένα ορισμό της κουλτούρας περισσότερο εμφανή και πλησιέστερο προς την κοινωνική παράδοση και κοινωνική κληρονομικότητα. Ο R. Linton στο βιβλίο του με τον τίτλο "The study of man" (1936) - λέγει ότι "...η κοινωνική κληρονομικότητα καλείται κουλτούρα".

Σαν γενικός όρος, η κουλτούρα σημαίνει τη συνολική κληρονομιά της ανθρωπότητας, ενώ σαν ειδικός όρος, μια κουλτούρα σημαίνει ένα ιδιαίτερο είδος κοινωνικής κληρονομιάς.

Οι ανθρωπολόγοι δεν έπαυσαν να κάνουν συζητήσεις για την κουλτούρα από το 1800 μέχρι σήμερα. Κουλτούρα σύμφωνα μ' αυτούς, ήταν οι τρόποι επιβίωσης του ανθρώπου. Η ικανότητά του να αναπτύξει τις επιδεξιότητες και τη γνώση μαρτυρεί την ασυνήθιστη ικανότητα του ανθρώπου για προσαρμογή σε μια μεγάλη ποικιλία του φυσικού περιβάλλοντος.

Οι William G. Sumner και Charles Keler στο βιβλίο τους με τον τίτλο "The science of society" (1927) υποστήριξαν ότι η κουλτούρα, που αυτοί τη θεώρησαν σαν έθιμο, ήθη και παράδοση, δεν είναι άλλο παρά "ρυθμίσεις του ανθρώπου μέσα στις συνθήκες ζωής".

Η έμφαση αυτή, που αποδόθηκε στην κουλτούρα σαν ρύθμιση παρέμεινε και κατά τον 19ο αιώνα στην κοινωνική επιστήμη. Ειδικά αυτή προκύπτει από τα συμφραζόμενα περί της "κοινωνικής εξέλιξης", κατά την οποία η αναγκαία προσαρμογή του ανθρώπου στις μεταβαλλόμενες συνθήκες έπρεπε να γίνει δια μέσου της κουλτούρας (Culture).

Μερικοί κοινωνιολόγοι κάνουν λόγο για μια υποκουλτούρα (Subculture) και μιαν αντικουλτούρα (Contraculture). Οι κοινωνιολόγοι μιλούν για Subculture (υποκουλτούρα) για να πιστοποιήσουν τη διακριτική θέση τωνπίστεων και αξιών, που μας βοηθούν στην κατανόηση της

ιδιαίτερης κοινωνικής διαγωγής ενός λαού. Ειδικά, οι κοινωνιολόγοι χρησιμοποιούν την έννοια της αντικουλτούρας όταν οι πίστες και οι αξίες εμφανίζονται σαν ασύμφωνες ή ασυνεπείς στην στην πάλη με τις αξίες, που δεσπόζουν μέσα στην κοινωνία.

Ο αμερικανός κοινωνιολόγος Mitlon Yinger έχει εισηγηθεί, ότι εδώ μπορούμε με περισσότερη ακρίβεια να ομιλούμε για αντικουλτούρα (Contre Culture). Η υποκουλτούρα είναι μία υποδιαίρεση μιας εθνικής κουλτούρας, η οποία αποτελείται από ένα συνδυασμό κοινωνικών καταστάσεων, (όπως είναι το κοινωνικό καθεστώς, το εθνικό υπέδαφος, ο περιφερειακός οικισμός, ο αγροτικός ή αστικός οικισμός, η θρησκευτική συγγένεια), που σχηματίζουν όμως, στη σύνθεσή τους, μια λειτουργική ενότητα που επηρεάζει το άτομο μέλος.

Ο P. Sorokin βλέπει την κουλτούρα σαν ένα ιδιαίτερο τρόπο ζωής και ακόμη σαν δυναμικά ισχυρές τυπολογικές ιδέες.

Η έννοια της κουλτούρας σαν ένα ολοκληρωμένο όλο έχει γίνει περισσότερο σημαντική στην κοινωνιολογία. Η υποκουλτούρα είναι ένα μικρό ολοκληρωμένο μοντέλο των πίστεων και των αξιών που εκδηλώνεται στη συμπεριφορά της μικρής κοινωνικής ομάδας στους χίππες, τους ναρκομανείς, τους επαγγελματίες κλέφτες κ.λ.π.

Κατά τους ανθρωπολόγους Clude Kluckhohn και H. Kenly, η κουλτούρα είναι ένα σχέδιο για το ζην (Design for Living). Οι δύο αυτοί ανθρωπολόγοι υποστηρίζουν ότι: "μία κουλτούρα είναι ένα ιστορικά διαμορφωμένο σύστημα εκφρασμένων ή όχι προτύπων ζωής, τα οποία τείνουν να είναι αποδεκτά από όλους ή από μια ομάδα, σ' ένα ορισμένο σημείο στο χρόνο".

Εδώ η κουλτούρα γίνεται αφηρημένη, ένα εννοιολογικό μοντέλο που μπορεί να έχει τη βάση του στη συμπεριφορά και να ερμηνεύει τη συμπεριφορά.

Άλλοι κοινωνιολόγοι όρισαν την κουλτούρα με γενικότερο τρόπο. Ο G. Wallos την ορίζει ως: "μία συσσώρευση σκέψεων, αξιών και αντικειμένων". Ο δε Mallinowski την ορίζει ως "το επισωρευτικό δημιουργήμα ανθρώπου". Η πλειονότητα των κοινωνιολόγων διακρίνει την κουλτούρα σε υλική (Culture Materialie) και μη υλική (Culture non Materialie). Η υλική κουλτούρα έχει την έννοια συγκεκριμένων, χειροπιαστών αντικειμένων, όπως

παρουσιάσεις

είναι: Η κατοικία, είδη ιματισμού, σκεύη, εργαλεία και μηχανήματα, καθώς και την έννοια συγκεκριμένων παραστάσεων όπως βιβλία και ζωγραφικοί πίνακες. Γενικά, σαν υλική κουλτούρα θεωρείται το τεχνικό πολιτιστικό οικοδόμημα της ανθρώπινης κοινωνίας. Πέρα από το οικοδόμημα αυτό βρίσκεται η μη υλική κουλτούρα, που περιλαμβάνει τις ιδέες, τις έννοιες και τις τεχνικές πίσω από αυτά τα αντικείμενα. Όπως τα μοντέλα (pattern) της σκέψης και της πράξης, οι αξίες και συναισθηματικές αντιδράσεις και γενικότερα, το σύνθετο σύνολο.

Σύμφωνα με μια άλλη πιο πρόσφατη θέση, τα αντικείμενα δεν περιλαμβάνονται στην έννοια της κουλτούρας.

Πιστεύουμε όμως ότι περιλαμβάνονται σ' αυτή: Ο καθορισμός και η σαφήνεια αυτών των αντικειμένων, η γνώση του τρόπου κατασκευής και χρήση τους, καθώς και η αξία που αναγνωρίζουμε σ' αυτά π.χ. ένα δακτυλίδι γάμου είναι ένα μικρό αντικείμενο τέχνης. Αυτό το φυσικό αντικείμενο γίνεται ένα δακτυλίδι γάμου μόνο για το λόγο ότι ένα αντικείμενο τέτοιων διαστάσεων και χαρακτηριστικών έχει τη σημασία του και τη χρήση του. Σε τελευταία ανάλυση, ένα δακτυλίδι είναι γαμήλιο δακτυλίδι επειδή έτσι καθορίζεται να είναι.

Η κουλτούρα βρίσκεται στη συμβολική σημασία του αντικειμένου και όχι στο ίδιο το αντικείμενο.

Αλλά για τον κοινωνιολόγο οι ασφαλείς βασικές έννοιες για την κουλτούρα έχουν μείνει στο κέντρο μιας σύγχυσης ορισμών που αλλάζουν.

Ο Talcott Parsons έχει σημειώσει τρεις έννοιες για την κουλτούρα: πρώτο, ότι η κουλτούρα μεταβιβάζεται, μεταδίνεται αυτό αποτελεί μια κληρονομιά, μια κοινωνική παράδοση, δεύτερο, ότι η κουλτούρα είναι κάτι που μαθαίνεται (μανθανόμενη κουλτούρα) και τρίτο, ότι η κουλτούρα γίνεται αποδεκτή (αποδεχόμενη).

Ενας ορισμός όμοιος στο σκοπό, αλλά διαφορετικά διατυπωμένος από τους Philip και Gertrude Selznick λέει ότι "η κουλτούρα αποτελείται από ό,τι παράγεται και είναι ικανό να υποστηρίζεται από συμβολική εμπειρία αποδεκτή". Ισως, μια καλύτερη διατύπωση της νεότερης άποψης έχει γίνει από το Max Weber: "Κουλτούρα είναι ορισμένο τμήμα της κοσμικής διαδικασίας, ένα τμήμα στο οποίο τα ανθρώπινα όντα δίνουν σημασία και σπουδαιότητα".

Όλοι οι ορισμοί περίπου δίνουν έμφαση στο σύμβολο σαν βασικό στοιχείο για μια έννοια της κουλτούρας.

Η σημασία ότι οι άνθρωποι ανήκουν σ' ένα τμήμα της κοσμικής διαδικασίας έχει διατυπωθεί δια μέσου των συμβόλων, είτε αυτά είναι λέξεις, πράξεις, ή υλικά αντικείμενα. Η γλώσσα είναι βασική συμβολική λειτουργία και πάνω σ' αυτή στηρίζονται σχεδόν όλα τα σύμβολα (5).

Από την εποχή των πρώτων θεωρητικών της κοινωνιολογίας μέχρι σήμερα, έχουν γίνει πολλές έρευνες, έτσι ώστε να αποδειχθεί η πραγματική σημασία αυτού του συγκεκριμένου γνω-

στικού χώρου. Όμως πάρα πολύ γενικά θα πρέπει να πούμε ότι, ο τρόπος με τον οποίο ντύνομαι και συνδυάζω τα διάφορα χρώματα, ο τρόπος με τον οποίο τρώγω, τι θεωρώ θρεπτικό ή όχι, πώς εκφράζω την πείνα μου ή την δίψα μου, πώς στολίζω το σώμα μου, πώς αντιλαμβάνομαι το αισθητικά ωραίο ή τελικά τί είναι ωραίο, όπως και τι είναι ηθικό και τι είναι ανήθικο, οι διάφορες θρησκευτικές εκφράσεις, οι διάφοροι μύθοι και τέλος οι τρόποι έκφρασης της ψυχαγωγίας, αποτελούν αυτό που αποκαλούμε πολιτισμό (6, 7, 8).

Από όλα αυτά καταλαβαίνουμε ότι, ο χώρος του πολιτισμού, είναι ένας από τους πλέον δύσκολους

παρουσιάσεις

χώρους των κοινωνικών επιστημών, ενώ την ίδια στιγμή αποτελεί το μοναδικό σημείο της κοινωνικής ολότητας που μπορεί να μας βοηθήσει να καταλάβουμε την κοινωνική πραγματικότητα (9).

Ποιά όμως είναι η πραγματική αξία της σωστής αντίληψης του εν λόγω όρου και για ποιό λόγο ο άνθρωπος ασχολείται τόσο πολύ με όλα αυτά. Η απάντηση βασίζεται στο ότι με μια σωστή πολιτισμική γνώση, μπορούμε να γνωρίζουμε καλύτερα τη φύση μιας κοινωνίας και της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Ετσι δεν θα μπορούσαμε να καταλάβουμε τις μεταβολές στον κοινωνικό και παραδοσιακό χώρο και να έχουμε μια πειστική εικόνα, εάν δεν είχαμε μια πολιτιστική γνώση ή ακόμη δεν θα μπορούσαμε να καταλάβουμε για τον ίδιο λόγο την ανθρώπινη συμπεριφορά. Αλλά το πολιτιστικό πρόβλημα, δεν είναι μόνον ένα στεγνό επιστημονικό πρόβλημα, αλλά ενδιαφέρει και τον απλό άνθρωπο, ιδίως εκείνο που έρχεται συχνά σε επαφή με ξένους ή ταξιδεύει συχνά στο εξωτερικό. Είναι θα λέγαμε εντυπώσεις, που δημιουργούν ή γεννούν ορισμένα ερωτήματα. Το άτομο, χωρίς να το θέλει, κάνει υποσυνείδητα ένα παραλληλισμό, συγκρίνοντας τη δική του πολιτιστική κατάσταση με αυτή που έρχεται σε επαφή και που μέσα από διάφορες νοητικές επεξεργασίες, προσπαθεί να την παραλληλίσει με τη δική του (10).

Κάτω απ' αυτό τον πρωτόγονο ερεθισμό - δηλαδή την εντύπωση του καινούργιου που δημιουργείται στον κάθε ταξιδιώτη - έχουμε και τις πρώτες περιγραφές πολιτισμών. Τα πρώτα κείμενα αυτού του τύπου, είναι, χωρίς αμφιβολία εκείνα του Ηροδότου, ενώ την πρώτη συστηματική εργασία γύρω από τον πολιτισμό, την πρόοδο και τις αλλαγές αυτού, μας τις έδωσε ο Tito Lucrezio Caro, στο V βιβλίο του Natura (Φύση). Σ' αυτό το έργο του, παρατηρεί, ότι ο άνθρωπος δημιούργησε τον πολιτισμό του, μέσα από τις ανάγκες του και τις εμπειρίες του. Αλλά αυτό που τονίζει ιδιαίτερα, είναι η ανάγκη αναζήτησης του ηθικού πολιτισμού, που θα πραγματοποιηθεί με την απελευθέρωση των ανθρώπων, από το φόβο των θεών και του

θανάτου.

Αλλά για τον Sant Agostino παραμένει διαφορετική η ηθική από την πολιτιστική πρόοδο. Το διαυγές αυτό πνεύμα κατόρθωσε με τις θέσεις του να γίνει ο ενωτικός κρίκος, μεταξύ του Lucrezio και των προοδευτικών θεωρητικών του XVIII αιώνα. Παρόμοιες θέσεις μπορούμε να θεωρούμε και στον XI αιώνα, μέσα από τα τολμηρά κείμενα του Bernado de Chartres, την εποχή δηλαδή που "οι νάνοι κοιτούσαν πίσω από την πλάτη των γιγάντων", που σημαίνει ότι είχαν αποκτήσει αρκετή γνώση και πείρα για να τολμήσουν μια αναθεώρηση της μέχρι τότε γνώσης. Είναι η αυτή θέση με εκείνη του Bacone, που θα πεί αργότερα ότι "οι πραγματικοί αρχαίοι έλληνες, είμαστε εμείς".

Ερμηνεύοντας αυτή τη φράση με βάση το αναγεννησιακό πνεύμα της εποχής, ήθελε να πει, ότι ξαναζούν τις εμπειρίες τους και τις κατακτήσεις τους σαν να ήταν δικές τους, να προκαλέσουν για τα λάθη τους και να ξαναπάρουν τις εργασίες τους και να προοδεύσουν σε όλους τους τομείς προς το καλύτερο (11).

Η σημασία της κουλτούρας (Culture) είναι πολύ ζωτική για την κατανόηση της φύσης της κοινωνίας (12).

Οι μεταβολές στο ανθρώπινο περιβάλλον και στην κληρονομικότητα δεν συμβάλλουν τόσο πολύ στην ερμηνεία των δια-

φορών στην κοινωνική ζωή των ανθρώπων, όπως συμβάλλουν οι μεταβολές του πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Ειδικότερα ως προς το ίδιο το περιεχόμενο του πολιτισμού, η έννοια αυτού στηρίζεται στην ύπαρξη οργανωμένης συγκέντρωσης ανθρώπων σε ένα τόπο (πόλη). Τα άτομα της οργανωμένης αυτής "πόλης", στην προσπάθειά τους να ανταποκριθούν στις ιδιαιτερότητες, που επιβάλλει η μεγάλη αυτή κλειστή κοινωνία, όσον αφορά στον τρόπο ζωής, τη συμπεριφορά, τη στάση απέναντι στους ανθρώπους, στον τρόπο παραγωγής, τον τρόπο θρησκευτικής λατρείας, την άμυνα απέναντι στους εχθρούς, την τέχνη κ.τ.λ., αναγκάζονται να καθορίσουν κανόνες (13) συνύπαρξης και συνεργασίας και να προαγάγουν τη σκέψη τους, την τέχνη τους (14) και το εν γένει ποιοτικό και

παρουσιάσεις

ποσοτικό επίπεδο της ζωής τους, με αποτέλεσμα να προσδίδουν μια ξεχωριστή μορφή και ουσία στον κοινωνικό βίο της πόλης, δηλαδή να δημιουργούν πολιτισμό. Τα αγαθά αυτά του πολιτισμού, προσελκύουν το ενδιαφέρον και την επιθυμία των εκτός της "πόλης" λαών για τη δημιουργία ανάλογου πολιτιστικού περιβάλλοντος, με ειρηνικό ή μη τρόπο, χωρίς να αποκλείεται βέβαια και η μεθόδευση εκ μέρους των πολιτισμένων "πόλεων", με ανάλογο τρόπο της περαιτέρω διάδοσης των αρχών και κανόνων που προσδιορίζουν την πνευματική και υλική υπόσταση των κοινωνιών αυτών. Ο καθηγητής Κασιμάτης Γρ. Π., υποστηρίζει, ότι κάθε πολιτισμός είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο, που προϋποθέτει κοινωνική ζωή και συνέπεια του χαρακτήρα αυτού είναι το γεγονός, ότι ο πολιτισμός είναι

σύνθεση αντιφάσεων, που συνδέονται με την ουσία της κοινωνικής ζωής: άτομο-σύνολο, ελευθερία-τάξη, ποιότητα-ποσότητα, ισότητα-δικαιοσύνη, παρόν-μέλλον.

Χαρακτηριστικά αυτών των αντιφάσεων είναι ο χρόνος, ο τόπος και οι μορφές των κοινωνικοοικονομικών οργανώσεων των εξεταζόμενων κοινωνιών.

Κατά τον Τόουνμπερ, η ιστορία γεννά μια σειρά πολιτισμών οι οποίοι αποτελούν ισάριθμους τομείς μελέτης και αντιστοιχούν σε είκοσι μια βασικές μορφές κοινωνιών: τη δυτική, τη βυζαντινο-ορθόδοξη, την αραβική, την ινδοϊστική, την κινεζική, την ελληνική, την αιγυπτιακή κ.λ.π.

Κατά τον Σπένγκλερ, οκτώ απ' αυτούς τους πολιτισμούς θεωρούνται ανώτερου επιπέδου, ενώ έξω απ' αυτούς δεν υπάρχει πραγματική ιστορία. Κατά την ιστοριοκρατική σχετικοκρατία του Σπένγκλερ, οι σχηματισμοί των κοινωνιών έχουν ίδιο πολιτισμό και πολλές φορές στο εσωτερικό της ίδιας της κοινωνίας μπορούν να συνυπάρχουν πολλά επίπεδα πολιτισμού.

Βεβαίως, μια ιστορική μελέτη της σχετικοκρατικής αυτής αντίληψης, μας οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι η ανθρωπότητα τείνει να γίνει ολόένα και πιο ενιαία και πιο ομοιογενής στα διάφορα τμήματά της, με αποτέλεσμα στο ιστορικό γίνεσθαι να εμφανίζεται ο πολιτισμός,

ότι επεκτείνεται προοδευτικά σε όλες τις χώρες, σε όλους τους λαούς και σε όλες τις κοινωνικές κατηγορίες (15).

Η κυρίαρχου σημασία της λέξης "κουλτούρα" είναι εκείνη που έχουμε συνδέσει με τις ιδέες της παιδείας και της μόρφωσης του ανθρώπου. Η παιδεία και η μόρφωση όμως δεν ταυτίζονται στις διάφορες κοινωνικές ομάδες, γιατί απλά οι ομάδες αυτές δεν έχουν τους ίδιους μορφωτικούς στόχους. Εκείνο όμως, που παραμένει αμετάβλητο, διαχρονικά και ενυπάρχει πάντα σε κάθε πολιτιστικό ιδεώδες είναι ένα ενιαίο σύνολο σκοπών, στόχων, αξιών, που αποτελούν την κοινή πολιτιστική κληρονομιά στην οποία πιστεύει μια κοινωνική κατηγορία. Το ενιαίο αυτό πολιτιστικό

σύνολο εκφράζει το ιδεώδες για την επίτευξη μια κοινωνική κατηγορία. Το ενιαίο αυτό πολιτιστικό σύνολο εκφράζει το ιδεώδες για την επίτευξη του ανθρωπισμού και της οργανωμένης κοινωνικής ζωής, προσαρμοσμένης στις απλές ψυχο-πνευματικές και φυσικές διαστάσεις του ανθρώπου.

Ενας τελευταίος χαρακτήρας της κουλτούρας είναι να διατυπώνει αυτό το οποίο καλείται "ένα συνδεδεμένο σύνολο", δηλαδή να συγκροτεί αυτό το οποίο κανείς μπορεί να αποκαλεί "σύστημα". τα διάφορα στοιχεία, που συνθέτουν μια

δοσμένη κουλτούρα, δεν είναι απλά παρατιθέμενα το ένα με το άλλο. Συνδέονται με διάφορους συνδυασμούς, που εμπεριέχουν το υποκειμενικό στοιχείο του δημιουργού και το αντικειμενικό στοιχείο του περιβάλλοντος και ιδιαίτερα της κοινωνικής δράσης (16).

Σύμφωνα με τον Karl Marx, ο πολιτισμός στο σύνολό του (δίκαιο, οικογένεια, τέχνη, επιστήμη, ηθική κ.λ.π.) δεν είναι παρά το προϊόν, που αντανάκλα τις οικονομικές συνθήκες.

Η θεωρία αυτή του Marx έχει την τάση να εμφανίζει και υπερτονίζει, κυρίως, τον υλικό παράγοντα, χωρίς να συνδυάζει και άλλα προσδιοριστικά στοιχεία. Ο φιλόσοφος Bucle ισχυρίζεται ότι, το κλίμα, η διατροφή, το έδαφος ασκούν μια σημαντική επίδραση, αλλά όχι αποκλειστική. Ετσι εξακολουθεί να παραμένει το ερώτημα εάν η πνευματική ή ηθική κουλτούρα

παρουσιάσεις

συμβάλλει περισσότερο στη δημιουργία και ανάπτυξη των κοινωνιών. Το θέμα όμως αυτό, που πολλές φορές τίθεται ή συζητείται, φαίνεται χωρίς ιδιαίτερη σημασία. Η αμοιβαιότητα και συσχέτιση των κοινωνιολογικών συστατικών στοιχείων του πολιτισμού είναι τόσο έντονη, ώστε καθένας απ' αυτούς τους τομείς του πολιτισμού να μπορεί να προάγεται μόνος.

Εάν αυτό όμως συμβαίνει, τότε δεν θα έχουμε πρόοδο, αλλά οπισθοδρόμηση. Η φύση της κοινωνίας, έχει προσδώσει στην έννοια του πολιτισμού μια σειρά από διαφορετικές σημασίες, με αποτέλεσμα να είναι απαραίτητο σε κάθε περίπτωση, που αναφέρεται κάποιος σ' αυτόν, να οριοθετεί το πεδίο εφαρμογής της έννοιας, που ανταποκρίνεται η αναφορά του (17).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

1. Παπαχατζής Γ.Μ., Σελίδες Ιστορίας και Θεωρίας του Πολιτισμού, Εκδόσεις Ι. Σάκκουλα, Αθήναι 1965, σελ. 9-39.
2. Mc Neill W.H., Ιστορία της ανθρώπινης Κοινωνίας, Εκδόσεις Α. Καραβία, Αθήναι 1963, σελ. 1-25.
3. Κασιμάτης Γρηγ., Εισαγωγή εις την Κοινωνιολογίαν,

Αθήνα 1968, σελ. 162-171.

4. Simmel G., Δοκίμια Κοινωνιολογίας, Εκδόσεις Αναγνωστίδη, Αθήνα, σελ. 43.

5. Μάρδας Γ.Δ., Κοινωνιολογία, Τ. Δεύτερο, Αθήνα 1981, σελ. 44-45.

6. Φίλιας Β., Οψεις της διατήρησης και της μεταβολής του κοινωνικού συστήματος, Τ.Α., Εκδόσεις Νέα Σύνορα, Αθήνα 1980, σελ. 73-77.

7. Gabriel-Leroux J., Οι πρώτοι πολιτισμοί της Μεσογείου, Εκδόσεις Ι.Ν. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα 1963, σελ. 5-11.

8. Fourastie J., Ο πολιτισμός του 1975, Εκδόσεις Ι.Ν. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα 1963, σελ. 7-77.

9. Μάρδας Γ.Δ., Κοινωνιολογία, Τ. Πρώτο, Αθήνα 1976, σελ. 22-24.

10. Cazenave J., Δέκα μεγάλοι σταθμοί της Κοινωνιολογίας, Εκδόσεις Πύλη, Αθήνα 1979, σελ. 32-54.

11. Τάκαρη Ν., Κοινωνιολογία, Αθήνα 1983, σελ. 149-182.

12. Φίλιας Β., Κοινωνιολογικές Προσεγγίσεις, Εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1989, σελ. 237-292.

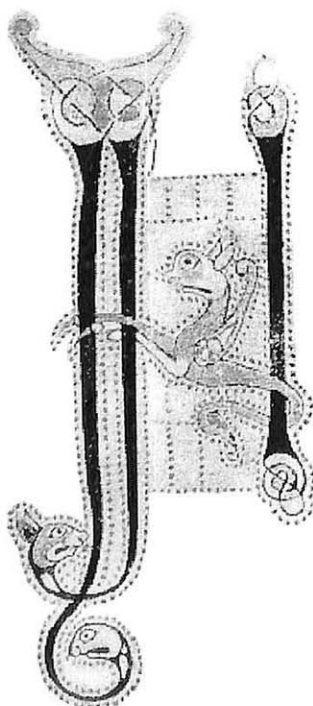
13. Νικολάου-Σμοκοβίτη Λ., Κοινωνιολογία (Κοινωνία και Κοινωνική Ζωή), Εκδ. Α. Σταμούλης, Αθήνα - Πειραιάς 1994, σελ. 123-126.

14. Γκιζελή Β.Δ., Απλά Μαθήματα Κοινωνιολογίας, Εκδ. Ο.Ε.Δ.Β., Αθήνα 1993, σελ. 56-59.

15. Birnbaum P. et Charel F., Theorie Sociologique, P.U.F., Paris 1975, pp. 89-111.

16. Rocher Guy, Introduction a la Sociologie generale, I. I' Action Sociale, Editions HMH, Paris 1968, pp. 103-129.

17. Κανελλόπουλος Π., Απαντα Κοινωνιολογικά, Τόμος πρώτος (περί των Μεθόδων της Κοινωνιολογίας), Εκδόσεις Γιαλλέλης, Αθήνα 1992, σελ. 9-10.

ΑΝΤΙΚΡΙΣΤΑ ΣΤΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΕΝΔΕΙΑ

Β' Φιλοσοφώντας χωρίς τη λογική της ανταποδοτικότητας

Μύρης Κ. Γιώργος

"..... στην ιστορική φράση μέσα στην οποία η φιλοσοφία γαληνεύει και αποκλείει την τρέλα, προδίδει τον εαυτό της (ή προδίδεται ως σκέψη), μπαίνει σε μια κρίση και μια λήθη του εαυτού της που αποτελούν μια ουσιώδη και αναγκαία περίοδο της κίνησής της". Ζακ Ντεριντά - Μισέλ Φουκώ, Τρέλα και Φιλοσοφία, Αθήνα 1994, σ. 70.

της μόδας είναι, ούτε δημοφιλής και μαζική, προείχε στο εγχείρημά μας να βαδίσουμε σαν σε τεντωμένο σχοινί. Ελλόχευε μεταξύ άλλων ο κίνδυνος της "εκλαϊκευσης" και της συνηματολογίας, εφόσον οι άνθρωποι εύκολα ανακουφίζονται στην πίεση της πραγματικότητας με υποκατάστατα που βεβαίως δεν συνθέτουν μια

Το αβυσσαλέο χάσμα που στην εποχή μας χωρίζει το "ιδιωτικό" από το "δημόσιο", την κριτική σκέψη από την υποταγή στο μυστικισμό και στην εξουσία, τη "θεσμισμένη υποκρισία" (Κορν. Καστοριάδης) των κοινωνιών από την αυθεντική ανθρώπινη επικοινωνία, την αξιοπρεπή διαβίωση και την αναζήτηση της αλήθειας: τα βιώνουμε όλα ως στοιχεία των τραγικών συνθηκών στις οποίες υποχρεωνόμαστε να ζούμε. Η διαπίστωση αυτή μας προσγείωσε, αποτρέποντας μια "εκκαθέδρας" διδασκαλία φιλοσοφικών θεμάτων. Αλλωστε στην περιοχή μας για ορισμένους ανθρώπους και Μ.Μ.Ε. έχει περισσότερη σημασία η "νέα φιλοσοφία της ροδακινοκαλλιέργειας"* από την καθημερινή αναγκαιότητα του φιλοσοφείν. Ίσως πρόκειται για μια στάση που προϋποθέτει τη φιλοσοφία ως δραστηριότητα ξένη μέσα στις κοινωνίες της τεχνολογίας και της πληροφορίας.

Από την άλλη πλευρά, αφού - σε αντίθεση με τα συμβαίνοντα σε άλλες χώρες - η φιλοσοφία ούτε

φιλοσοφία της πράξης. Επίσης, καταδίκη της απόπειράς μας θα αποτελούσε η οργάνωσή της με τέτοιο τρόπο ώστε να ενισχυθεί η άποψη ότι η ενασχόληση με τη φιλοσοφία αποτελεί περιττή δραστηριότητα, πολυτέλεια, σπορ πνευματικό κάποιων εκκεντρικών και αργόσχολων. Διαφύγαμε από τη συνηθισμένη επίκριση στο βαθμό που οι λιγοστοί ακροατές εναλλάσσονταν διαρκώς, αλλά κυρίως με την επιλογή προς συζήτηση επίκαιρων κοινωνικών φιλοσοφικών προβλημάτων μέσα από ελεύθερο διάλογο.

* (πρόσφατος τίτλος σε τοπικό έντυπο)

παρουσιάσεις

1. "Ο ελεύθερος χρόνος μας".

Ο χρόνος ως μέγεθος είναι αντικειμενικός και ανεξάρτητος από την ανθρώπινη συνείδηση, από την ικανότητα του ανθρώπου να αντιλαμβάνεται τα γεγονότα που προηγήθηκαν και που θ' ακολουθήσουν. Αλλά στην περίοδο θριαμβολογίας του νεοφιλελευθερισμού έχει "αλλάξει το κόστος του χρόνου" και, κατά τον αμερικανό νομπελίστα οικονομολόγο Γκάρι Μπέκερ "η τιμή του χρόνου ισούται με το πρόσθετο εισόδημα που θα κέρδιζε το άτομο, αν εργαζόταν" (!). Στην ουσία αναδείχθηκε με ένταση η αντίθεση ανάμεσα στον εμπορευματοποιημένο χρόνο της βιοποριστικής εργασίας και στον ακοστολόγητο χρόνο της ιδιωτικής, προσωπικής και οικογενειακής ζωής.

Γι' αυτό και ο ελεύθερος χρόνος καθίσταται ιδιαίτερα σημαντικός, αφού δεν καταναλώνεται αναγκαστικά και σε σταθερά περιοδικά διαστήματα σε μια υποχρεωτική εργασιακή απασχόληση. Εξάλλου, ως τμήμα του μη εργάσιμου χρόνου, περιέχει έναν αριθμό δραστηριοτήτων ή μορφές ανάπαυλας με ποικίλη ένταση και μορφή. Συχνά χαρακτηρίζεται ως πεδίο κατάλληλο για την ανάπτυξη των ικανοτήτων του ανθρώπου ή, εξαιτίας της υποταγής του στη "βιομηχανία ψυχαγωγίας", ως πεδίο ασύνειδης εκτόνωσης, παθητικοποίησης, άβουλης υιοθέτησης του κυρίαρχου καταναλωτικού μοντέλου ζωής. Για τους απαισιόδοξους ο HOMO SAPIENS μεταβλήθηκε σε HOMO CONSUMENS ή HOMO LUDENS (άνθρωπος της κατανάλωσης ή της διασκέδασης). Αλλά παρά τα προβλήματα που σχετίζονται με τη χρήση του, η κοινωνική σημασία του ελεύθερου χρόνου βρίσκεται αφενός στην απελευθέρωση του ανθρώπου από την εργασία και αφετέρου στην παροχή ευκαιριών για την ανύψωση του μορφωτικού επιπέδου, την ενασχόληση με μορφές της τέχνης, με την επιστήμη και άλλα είδη δημιουργικής δραστηριότητας, στην "αυτοπραγμάτωση".

Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη (Πολιτικά, 8.2.5.) "Το δε σχολάζειν έχειν αυτό δοκεῖ την ἡδονήν και την ευδαιμονίαν και το ζην μακαρίως" ("Η διατριβή του βίου- σεσχόλη πιστεύεται ότι καθεαυτή περιέχει την ευχαρίστηση και την ευδαιμονία και τη μακάρια ζήση"). Αιώνες αργότερα στα βήματα του Τ. Καμπανέλλα, ο Τομας Μορ (1515) στην "Ουτοπία" περιορίζει τον εργάσιμο χρόνο σε 6 ώρες και προβλέπει τη διασκέδαση γνωστικού χαρακτήρα χωρίς παιχνίδια που εξαχρειώνουν, ώστε ο ελεύθερος χρόνος να είναι συμπλήρωμα

του εργάσιμου και να συμβάλει στην ανθρώπινη ευτυχία (Η Ουτοπία, σ. 71). Στις μέρες μας οι "συνταγές ορθής χρήσης" του ελεύθερου χρόνου δεν πείθουν ούτε και απαντούν στο κοινωνικό πρόβλημα. Κυρίως δεν είναι ορατή η συνειδητοποίηση της λειτουργίας του ελεύθερου χρόνου, ώστε να αποτρέπεται ως ένα βαθμό η αλλοτρίωση, η αντιπνευματικότητα, η μονομέρεια του βίου μας. Επομένως, λείπει τόσο η κριτική στάση απέναντι στην προσφερόμενη εμπορευματοποιημένη ψυχαγωγία και τα κριτήρια επιλογής, όσο και οι συλλογικές πρωτοβουλίες για την ενεργητική διαμόρφωση μιας ψυχαγωγίας συνδεδεμένης με τις ανάγκες και τις συγκινήσεις της καθημερινής ζωής, παρά τις λίγες εξαιρέσεις.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Αριστοτέλη, Πολιτικά, εκδ. Ι. Ζαχαρόπουλος, χ.χ.ε.

Αριστοτέλη, Συμπόσιον ή περί Μέθης. Τα σωζόμενα αποσπάσματα. Αθήνα 1992.

THOMAS MORE, Η Ουτοπία, εκδ. Κάλβος, Αθήνα 1984.

Αλεξάνδρα Κορωναίου, Νέοι και μέσα μαζικής επικοινωνίας. Κοινωνιολογική προσέγγιση των πολιτιστικών πρακτικών του ελεύθερου χρόνου των νέων 11-13 ετών. Εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 1992.

Ε.Π. Τόμσον, Χρόνος, εργατική πειθαρχία και βιομηχανικός καπιταλισμός, Εκδ. Νησίδης, Θεσσαλονίκη 1994.

2. "Διανοούμενοι και κοινωνία".

Οταν εμφανίζονται οι αρχικές μορφές της εκμεταλλευτικής συγκρότησης των κοινωνιών, φαίνεται ότι προκύπτει ως κοινωνική κατηγορία η διάνοηση από το διαχωρισμό της πνευματικής εργασίας από τη χειρωνακτική και στη συνέχεια από τη μονοπωλιακή ιδιοποίηση της κρατικής και της κοινωνικής διεύθυνσης, όπως και κάθε δραστηριότητας πνευματικής. Σήμερα οι διανοούμενοι συγκροτούν ένα κοινωνικό στρώμα που αποτελείται από άτομα με επαγγελματική ασχολία τις μορφές της σύνθετης πνευματικής εργασίας και, συνήθως, κατέχουν ανώτερη μόρφωση. Συγχρόνως, διαθέτουν πολιτισμική ισχύ, γόητρο υψηλό και, συχνά, μεγάλη κοινωνική και πολιτική επιρροή. Εμπλέκονται, επομένως, στις

παρουσιάσεις

κοινωνικές συγκρούσεις είτε ως απολογητές της κατεστημένης τάξης πραγμάτων είτε ως θεωρητικοί των καταπιεζόμενων τάξεων και ομάδων, αφού είναι παραγωγοί γνώσεων και ιδεολογιών.

Ο Αντ. Γκράμσι, μελετητής του κοινωνικού βάρους και της προβληματικής των διανοουμένων, τόνιζε το ρόλο των "παραδοσιακών" διανοουμένων, ιερέων, φιλοσόφων, επιστημόνων, συγγραφέων, τους οποίους θεωρούσε ως "συνδετικό κρίκο του έθνους", εκτός από τη σημασία των "οργανικών" διανοουμένων που παράγει η κάθε κοινωνική τάξη

στους κόλπους κάθε μιας κοινωνίας.

Στην εποχή των ηλεκτρονικών εφαρμογών και της αύξησης της επιστημονικοτεχνικής διανοήσης πυκνώνουν τα ερωτηματικά και οι απορριπτικές τάσεις: υπάρχουν κοινωνικά καθήκοντα των διανοουμένων; Μήπως αυτά αποτελούν ιδεολόγημα της "χυδαίας καθηκοντολογίας" που εδράζεται στη μεταφυσική και την πολιτική θρησκεία; Συντελείται ή όχι ο "θάνατος των διανοουμένων" και η εξουδετέρωση των στρατευμένων διανοητών; Βιώνουμε τη "λιποταξία και την προδοσία" της διανοήσης; Βρίσκονται οι "διανοούμενοι μεταξύ αρχαϊσμού και φυγής", όπως πρόσφατα διαπίστωνε ο Κορν. Καστοριάδης; Η "σιωπή" των διανοουμένων για τα αιχμηρά τοπικά και οικουμενικά προβλήματα αντανakλά την αφανή αλλά διαρκώς παρούσα "σιωπηλή πλειοψηφία" των διανοουμένων, οι οποίοι κατά τα αγγλοσαξωνικά δέοντα ως "ειδικοί" επί ενός διατεταγμένου έργου "κοιτούν τη δουλειά" τους;

Με αφορμή τα μετά την κατάρρευση του "υπάρξαντος σοσιαλισμού" συμπτώματα, ο Παναγ. Κονδύλης βεβαιώνει: "οι διανοούμενοι δεν είναι σε θέση να συλλάβουν επιστημονικά τους

μηχανισμούς της ετερογονίας των σκοπών μέσα στην ιστορία. Απλώς παράγουν τα ιδεολογικά συνθήματα, μέσω των οποίων λειτουργούν αυτοί οι μηχανισμοί. Γι' αυτό και η προδοσία είναι η μοίρα τους, αν με τον όρο "προδοσία" εννοήσουμε, πέρα από την υπόκλιση μπροστά στον εκάστοτε νικητή, τη διάσταση ανάμεσα στον κεκηρυγμένο σκοπό της στράτευσης και στη μακροπρόθεσμη έκβαση των ιστορικών εξελίξεων". Είναι μια εκδοχή, η οποία μαζί με τις άλλες δεν επιδέχεται βιαστική απόρριψη. Αν όμως θέσουμε το πραγματικό ερώτημα: "οι ανάγκες για την αλλαγή αυτού του

νεοβάρβαρου κόσμου υπάρχουν ή εξέλιπαν;", τότε αντιλαμβανόμαστε τη σημερινή επιτακτική ανάγκη για νέα πολιτικά υποκείμενα με κριτική-ανατρεπτική σκέψη.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

ANT. GRAMSCI, Οι διανοούμενοι, εκδ. Στοχαστής, Αθήνα 1972.

ANT. GRAMSCI, Η οργάνωση της κουλτούρας, εκδ. Στοχαστής, Αθήνα 1973.

Χρ. Μαλεβίτση, Πολιτεία και ερη-

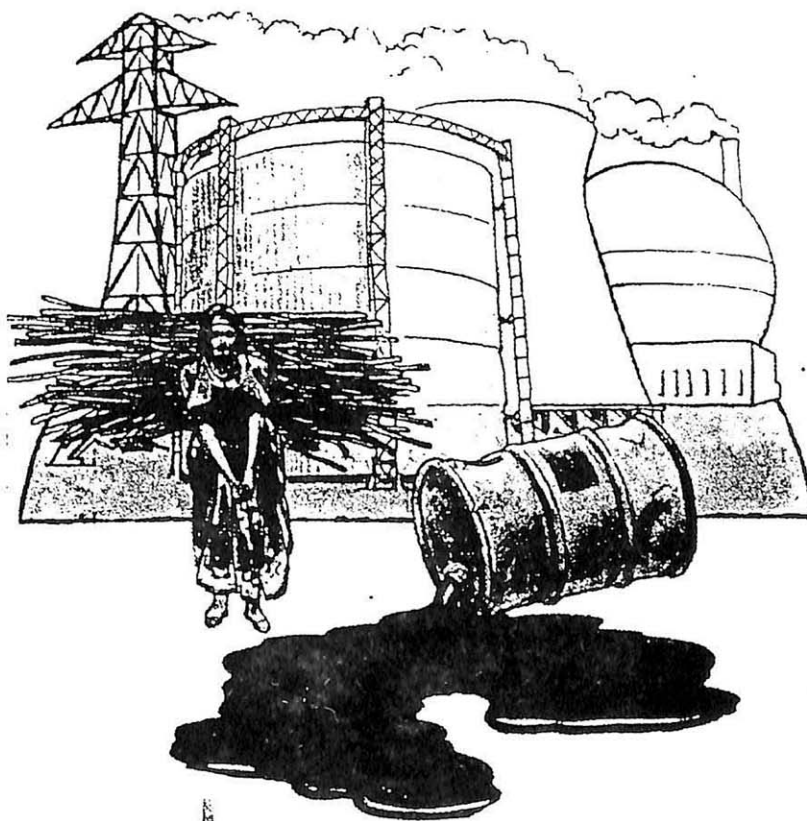
μία, εκδ. Δωδώνη, Αθήνα 1975.

J.P. SARTRE, Υπέρ διανοουμένων συνηγορία, εκδ. Ο Πολίτης, Αθήνα 1994.

Ρωξ. Αργυροπούλου, Η φιλοσοφική σκέψη στην Ελλάδα από το 1828 ως το 1922, εκδ. Γνώση τομ. Α', Αθήνα 1995.

3. "Στην έρημο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης".

Τα Μ.Μ.Ε., έντυπα και ηλεκτρονικά, ασκούν επιδράσεις ιδεολογικές, πολιτικές, πολιτιστικές σε παγκόσμιο επίπεδο. Γι' αυτό και προκαλούν

παρουσιάσεις

ανησυχίες όπως και ουσιώδη ερωτήματα σε όλους: ανανεώνουν την κοινωνική ζωή ή διαλύουν τη συνοχή των κοινωνιών οι τρόποι χρήσης τους; Είναι στηλοβάτες της δημοκρατίας και της διαφάνειας ή διαμορφώνουν ένα συγκαλυμμένο ολοκληρωτισμό; Μέσω των Μ.Μ.Ε. υποβάλλεται έμμεσα και επιτίδεια, επιβάλλεται τελικά η θέληση των κατόχων τους ή όσων τα ελέγχουν και τα χειρίζονται; Ποιό είναι το μέγεθος της ηθικής ευθύνης των ιδιοκτητών και των χειριστών των Μ.Μ.Ε., αλλά και το ηθικό ανάστημά τους; Δημοκρατικό καθήκον του δημοσιογράφου είναι να πείσει τον πολίτη ότι λέει τη μόνη αλήθεια ή να τον προειδοποιήσει ότι λέει τη "δική του" αλήθεια ανάμεσα σε πολλές άλλες;

Όσον αφορά τις επιπτώσεις, η τηλεψία ευθύνεται αποκλειστικά ή ενισχύει την απομόνωση των ανθρώπων; Ο σιωπηλός πολίτης είναι ο "καλός" μαθητής των "μοντέρνων σοφιστών" (Πιερ Μπουρντιέ), των Μ.Μ.Ε.; Είναι δεσμώτης της "εικονικής πραγματικότητας" (VIRTUAL REALITY); Νομάς στην έρημο της επικοινωνίας; Αντάρτης με όπλο το τηλεχειριστήριο; Θύμα της ψευδαίσθησης περί "ελευθέρης" εκλογής μηνυμάτων; Είναι όλα αυτά. Μα κυρίως, δεν είναι πρόσωπο, υποκείμενο της Ιστορίας, Άνθρωπος!

Γενικότερα, στις κοινωνίες της πληροφορίας, στα παγκόσμια τεχνολογικά και επικοινωνιακά δίκτυα απουσιάζει η ελεύθερη, πολυφωνική, ισότιμη επικοινωνία των μαζών και των εθνών αναμεταξύ τους - ιδίως των ανίσχυρων. Ενώ η μισή ανθρωπότητα δεν έχει κάνει ούτε ένα τηλεφώνημα, το 80% των εδρών των μεγαλύτερων βιομηχανικών εταιριών βρίσκεται συγκεντρωμένο στη Νέα Υόρκη, το Τόκιο και το Λονδίνο. Το 40% των ανθρώπων παγκόσμια διαβώνει μόλις με το 3,5% του παγκόσμιου εισοδήματος. Μόνο 1 στους 5000 κατοίκους της Ασίας και της Λατ. Αμερικής συνδέθηκε με το INTERNET, ενώ σχεδόν μηδενικό είναι το ποσοστό για τους κατοίκους της Αφρικής. Καθολική η πρόοδος και η ευημερία;

Εξάλλου, η διαμόρφωση των κοινωνιών της πληροφορίας δε συνοδεύεται από διαδικασίες που δίνουν τη δυνατότητα ν' αποκτηθούν τα πληροφοριακά προϊόντα χωρίς κοινωνικούς, εκπαιδευτικούς, χωροταξικούς ή και ιδεολογικούς αποκλεισμούς. Ούτε έχουν θεσπιστεί κανόνες για την αποφυγή ή την αντιμετώπιση παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των ευνοιών υπέρ κερδοφόρων μόνο προϊόντων, των προνομίων σ' όσους καταναλωτές συνδέονται με την οικονομική

και εξουσιαστική ολιγαρχία. Βέβαια, η διεθνοποίηση της αγοράς δεν επιτρέπει εναλλακτικές κινήσεις και λύσεις: στα επικοινωνιακά δίκτυα έχει διαμορφωθεί μια DE FACTO κυριαρχία των εταιριών, ενώ ο DE JURE εκδημοκρατισμός αυτών αργεί ή υπονομεύεται, όπως συμβαίνει λ.χ. στις αρμόδιες επιτροπές και ομάδες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αγνωούμε την τελική μορφή που θα πάρει η άρνηση αυτής της θλιβεράς επικοινωνίας. Ωστόσο, αυτή θα οικοδομηθεί και με τα υλικά της αποκέντρωσης, του σεβασμού στη διαφορετικότητα, με την τόνωση της "ηθικής της ευθύνης", τη συμμετοχή και τη συνεργασία, τον αυτοκαθορισμό και την αυτοδιεύθυνση των πολιτών, με την εναλλακτική προς τον ολοκληρωτισμό της αγοράς οργάνωση.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Επιστημονική Συνάντηση "Τηλεόραση και επικοινωνία", εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1986.

Νεοκλή Σαρρή, Ελληνική κοινωνία και τηλεόραση, τομ. Α'-Β', εκδ. Γόρδιος, Αθήνα 1992.

NOAM CHOMSKY, "Ο έλεγχος των μέσων ενημέρωσης και τα θεαματικά επιτεύγματα της προπαγάνδας", Ουτοπία τχ. 9, Ιαν-Φεβρ. 1994, σ. 7-28.

K. POPPER - J. CONDRY, Τηλεόραση: κίνδυνος για τη δημοκρατία, εκδ. Νέα Σύνορα, Αθήνα 1995.

Χάρη Ναξάκη, Οι βιομηχανίες της Γνώσης και της Πληροφορίας, Εναλλακτικές Εκδόσεις, Αθήνα 1995.

4. "Το μέλλον: βαρβαρότητα ή δημοκρατική δυνατότητα;"

Στη μεταδιπολική εποχή το "τέλος της ιστορίας, της πολιτικής, της δημοκρατίας, της φιλοσοφίας" τεκμηριώνονται με βολικές αναλύσεις και συνοπτικές πολιτικές διαδικασίες, για ν' αποσιωπηθούν οι παλιές και νέες αντιθέσεις που διαπερνούν τις κοινωνίες: αντίθεση κεφαλαίου - μισθωτής εργασίας, κρατικής εξουσίας - πολίτη, νέας αυτοματοποιημένης τεχνολογίας - ανθρώπινης εργασίας (αυξημένη κρίση εργασίας), αναπτυγμένων - "υπανάπτυκτων χωρών, ανθρωπινων κοινωνιών - φύσης, αντιθέσεις φύλων, πολιτισμών, κρατών". Ο σημερινός κόσμος δεν

παρουσιάσεις

διαπερνιέται πλέον στο σύνολό του από την αντίθεση ανάμεσα στον "υπαρκτό σοσιαλισμό και σοσιαλισμό", αλλά από τις διευρυνόμενες αντιθέσεις ανάμεσα στους διαφορετικούς τύπους εσωτερικής καπιταλιστικής ανάπτυξης και ανάμεσα στις στρατηγικές που αυτοί απαιτούν αλλά και εξυπηρετούν" (Ν. Κοτζιάς).

Δεν είναι υπερβολικά τα ερωτήματα που φωλιάζουν στα μυαλά και τις συνειδήσεις: το μέλλον του κόσμου αποκλείει τους Ανθρώπους και την Ανθρωπιά; Η ηθική παραμένει θεραπευνίδα της ανισότητας και της ηθικολογίας; Η εκπαίδευση, η φιλοσοφία, η επιστήμη συνεχίζουν υποταγμένες στην εκμετάλλευση, στην ιδεολογική φενάκη, στον ανορθολογισμό και τους αποκρυφισμούς; Η πολιτική ηθική διαρκώς δέσμια της γεωοικονομίας και των Μ.Μ.Ε.; Κοινωνίες των 2/3 που ευδαιμονούν και του 1/3 που περιθωριοποιείται και βουλιάζει στη νέα φτώχεια; "Μαζικοί πολιτισμοί και δημοκρατίες" όπου όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα αναγνωρίζονται, αλλά τα βασικά δεν ισχύουν στην πράξη; Τα έθνη-κράτη μπροστά στο πρόβλημα του ολοκληρωτισμού με νέες μορφές επιλέγουν τη δια-

τήρηση της νομικά θεσμοθετημένης δημοκρατίας, τη μεταπήδηση στη συμμετοχική δημοκρατία ή την αποδοχή της δημοκρατικής αυτονομίας; Οδεύουμε προς μια νόμιμη παγκόσμια δημοκρατική τάξη ή ένα καταπιεστικό καθεστώς της αγοράς και όσων την ελέγχουν; Από τη "νέα διεθνή τάξη πραγμάτων" σ' έναν "αποδιարθρωμένο πλανήτη" (Πωλ Κέννεντυ) πτωμάτων, καταχρεωμένων χωρών, απελπισμένων ανέργων, "ευέλικτων" μορφών ανασφάλιστης εργασίας, καταστρεμμένων οικολογικών συστημάτων, ελεγχόμενων δικτύων γνώσης, ηλεκτρονικής πληροφόρησης και ισχύος;

Το μέλλον θα είναι ελπιδοφόρο προέκταση του παρόντος ή οδυνηρή επανάληψη του παρελθόντος; Η απάντηση δεν είναι οριστική, δεν ευαγγελίζεται νέες άκαμπτες βεβαιότητες. Εξαρτάται από την επανασύνδεση της ηθικής με

την πολιτική και την ανάδειξη του πολίτη "σε φορέα μετασχηματισμού του έξω / κοινωνίας / και του έσω / της ύπαρξής του" (Γ. Μανιάτης). Προϋποθέτει πολιτική και κοινωνική δράση που στοχεύει στην αντιμετώπιση της αποξένωσης και της χειραγώγησης, στην απελευθέρωση του ανθρώπου, στην απογείωση προς τις ουτοπικές κοινωνίες των "ελεύθερων παραγωγών".

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Περικλή Ν. Λύτρα, Εργασιακές σχέσεις, εκδ. INTERBOOKS, Αθήνα 1992.

NORB. BOBBIO, Το μέλλον της δημοκρατίας, εκδ. Παρατηρητής, Θεσ/νίκη 1993.

D. HELD, Μοντέλα Δημοκρατίας, εκδ. Στάχυ, Αθήνα 1995.

Γ. Καραμπελιά, Στα μονοπάτια της ουτοπίας. Για την υπέρβαση του δυτικού παραδείγματος, εκδ. Νέα Σύνορα, Αθήνα 1995.

P. KENNEDY, Προετοιμασία για τον 21ο αιώνα (πρόλογος Ν. Κοτζιά), εκδ. Νέα

Σύνορα, Αθήνα 1995.

Γ. Μανιάτη, Πολιτική και Ηθική. Η κρίση της πολιτικής και η δυνατότητα ηθικής θεμελίωσης του πολιτικού πράττειν, εκδ. Στάχυ, Αθήνα 1995.

5. "Σύγκρουση πολιτισμών;"

Υπάρχει ένας ιδιαίτερος τρόπος με τον οποίο οργανώνεται και αναπτύσσεται η ζωτική δραστηριότητα του ανθρώπου με έκφρασή του τα προϊόντα της εργασίας (υλικής και πνευματικής), το σύστημα των κοινωνικών κανόνων και θεσμών, τις πνευματικές αξίες, το σύνολο των σχέσεων του ανθρώπου με τη φύση και με τους άλλους ανθρώπους. Αυτά συνθέτουν το πολιτισμικό πλέγμα μιας κοινωνίας και οδηγούν στη

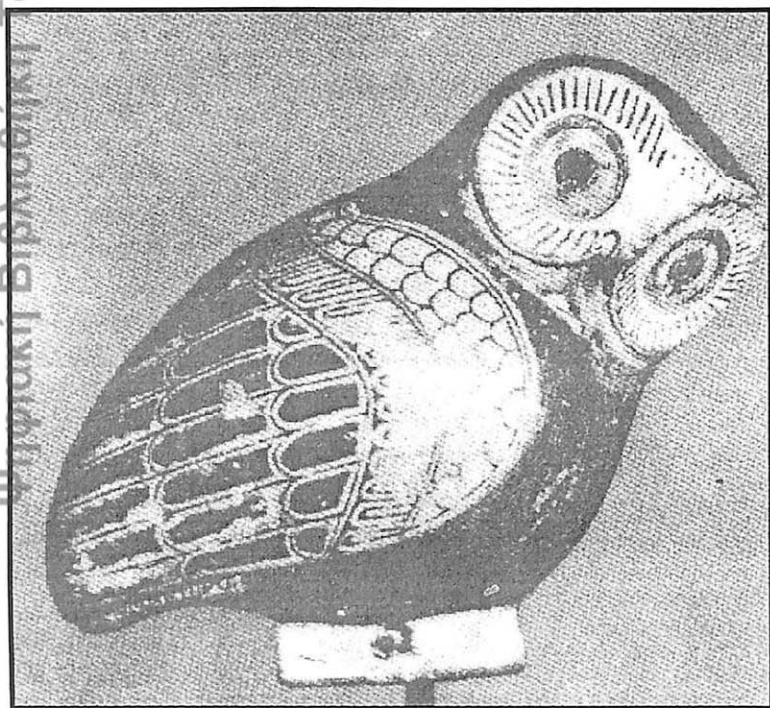

παρουσιάσεις

διαμόρφωση της ποιοτικής ιδιομορφίας του. Εννοείται με την επενέργεια των σταδίων της κοινωνικής εξέλιξης, των κοινωνικοοικονομικών σχηματισμών, των εθνικών καταβολών. Αλλά από τη διαπίστωση της ιδιομορφίας και διαφοράς των πολιτισμών δικαιολογείται η αναγωγή της "σύγκρουσης κουλτούρας και πολιτισμού" σε

ανάπτυξης" (W. ROSTOW), με ανώτερο αυτό της "κοινωνίας της μαζικής κατανάλωσης". Ωστόσο, τα εδραιωμένα πρότυπα "ανάπτυξης - προόδου" αμφισβητούνται και κλωνίζονται, αφού οδήγησαν στην αποθέωση των οικονομικών δεικτών και στην έσχατη δυστυχία των ανήμπορων ανθρώπων. Κι ενώ πυκνώνουν οι ανορθολογικές απόψεις για το

"επικείμενο τέλος του πολιτισμού", Σ.Π. Χάντινγκτον το συνδέει με τη "σύγκρουση των πολιτισμών", ιδίως μεταξύ δυτικού και ισλαμικού, που την απολυτοποιεί. Είναι έντονες και ισχυρά τεκμηριωμένες οι επικρίσεις που δέχεται για σύγχυση κουλτούρας και πολιτικής, πολιτιστικών στοιχείων και κρατικών θεσμών, οι οποίοι στην πραγματικότητα ωθούν στη σύγκρουση και τον πόλεμο. Από την πλευρά του ο Χ.Μ. Εντσενσμπεργκερ θεωρεί ότι η ανθρωπότητα ζει "υπό την απειλή εμφυλίων πολέμων" εξαιτίας της περιορισμένης εκατομμυρίων ανθρώπων. Η αίσθηση αδικίας από την άνιση κατανομή των πόρων και ταπείνωσης από την έλλειψη αναγνώρισης πολιορκεί τη συνείδηση της συντριπτικής πλειονότητας των καταφρονεμένων, αφού για την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων περιορίζουν μόνο τα λόγια των κυβερνώ-

κυρίαρχη πηγή των μελλοντικών παγκόσμιων συγκρούσεων, στη θέση της ιδεολογίας και της οικονομίας;

Η παγκόσμια ιστορία φανερώνει τον εκπολιτισμό των μικρών λαών ή τον ιμπεριαλισμό των ισχυρών κρατών και πολιτισμών; Συντελέστηκε "ανάπτυξη" ή ισοπέδωση των "πρωτόγονων" πολιτισμών και της "άγριας σκέψης"; Με δεδομένο ότι η "άγρια σκέψη" δεν είναι η σκέψη της πρωτόγονης ή αρχαϊκής ανθρωπότητας, αλλά η σκέψη που όντας σε άγρια κατάσταση διαχωρίζεται από τη σκέψη που καλλιεργήθηκε ή εξημερώθηκε για ν' αποδώσει περισσότερα οφέλη, κατανοούμε την ισοπέδωση που έφερε τόσο ο "πολιτισμικός εθνικισμός" της Ευρώπης (Θ. Βέϊκος), όσο και η αποικιοκρατική εξάπλωση ανά τους αιώνες. Το ιμπεριαλιστικό πολιτικό πρόγραμμα που συνδέεται με το "μοναδικό ιστορικό ευρωπαϊκό πολιτισμικό μόρφωμα", πιέζει στον "εκπολιτισμό" των άλλων ακόμη και με τη βία.

Στην κριτική του πολιτισμού (Ρουσό, Μαρξ, Φρόυντ, Νίτσε, Λεβί-Στρώς) αντιτάχθηκε η ιδεολογία της τεχνοκρατίας, τα "πέντε στάδια

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

CL. LEVI-STRAUSS, Άγρια Σκέψη, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1977.

CL. LEVI-STRAUSS, Θλιβεροί τροπικοί, εκδ. Χατζηνικολή, Αθήνα 1979.

Ο. Παπαλάνγκι, εκδ. Υψίλον, Αθήνα 1981.

Τζερόνυμο, Τα απομνημονεύματα ενός ινδιάνου επαναστάτη, εκδ. Ελεύθερος Τύπος, Αθήνα 1983.

Κ. Τσουκαλά, Είδωλα πολιτισμού. Ελευθερία, ισότητα και αδελφότητα στη σύγχρονη πολιτεία, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1991.

Η.Μ. ENZENSBERGER, Υπό την απειλή εμφυλίων πολέμων, εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 1994.

Θ. Βέϊκος, Ο κόσμος σε διασπορά. Εθνη και οικουμένη, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1995.

6. "Το πρόβλημα της αλήθειας".

Το πρόβλημα της αλήθειας εγκλωβίζεται

παρουσιάσεις

αναπόφευκτα σε μεταφυσικούς στοχασμούς; Ωστόσο, ως γνωσιολογικό ερώτημα καθορίζεται στην πραγματικότητα από τις κοινωνικές σχέσεις. Σίγουρα συναρτάται με τις μεθόδους, το περιεχόμενο, τα κριτήρια της γνώσης, της φιλοσοφίας και της επιστήμης. Από τον Αριστοτέλη ("γνωρίζω τις πρώτες αρχές" των πραγμάτων με την άμεση νοητική ενόραση) στον ορθολογισμό του Ντεκάρτ ("σκέφτομαι, άρα υπάρχω"), του Ελβέτιου, του Ντιντερό, του Φόϋερμπαχ αργότερα. Αλλά και στην ταύτιση της αλήθειας με την πραγματικότητα από τον Μποσσουέ ("το αληθινό είναι το ον"). Από την εμπειριστική γνωσιοθεωρία των Χιουμ και Λοκ στον Καντ που προϋπόθετε την εξάρτηση της πραγματικότητας από την ίδια τη γνώση. Από τον Γ.Β. Χέγκελ (η αλήθεια είναι η διαλεκτική διαδικασία ανάπτυξης της γνώσης, το σύστημα των εννοιών, κρίσεων και θεωριών) στον Κ. Μαρξ ("το ερώτημα αν μπορεί ν' αποδοθεί αντικειμενική αλήθεια στην ανθρώπινη σκέψη, δεν είναι ερώτημα θεωρητικό αλλά πρακτικό"). Από τον Ράσσελ ("η αλήθεια ως αντιστοιχία της νόησης με τις αισθήσεις του υποκειμένου") ή και τον Βιτγκενστάιν ("τα όρια της γλώσσας μου σημαίνουν τα όρια του κόσμου μου - ο κόσμος είναι η ολότητα των γεγονότων, όχι των πραγμάτων") ως τον Ντελέζ ("στη γλώσσα των σημείων δεν υπάρχει αλήθεια, παρά μόνο σε ό,τι έγινε για να παραπλανήσει").

Ποιά είναι η "αλήθεια" για το πρόβλημα της αλήθειας; Ο Ηράκλειτος από νωρίς αποφάνθηκε "εν βυθώ η αλήθεια". Ο Αναστ. Γιανναράς αξιολόγησε ορισμένες θεωρητικές μορφές της αλήθειας που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των φιλοσοφικών συστημάτων: η "θεωρία της ανταποκρίσεως" (οντολογική γνωσιολογική αλήθεια), η "θεωρία της ενάργειας" (ψυχολογική αλήθεια), η "θεωρία της συνάφειας και συνοχής" (συστηματική αλήθεια), η θεωρία για

την πραγματιστική αλήθεια, η αλήθεια ως λογική συνάρτηση (συμβολική Λογική), η αλήθεια στη γλώσσα της σημαντικής (TARSKI), η αλήθεια ως ανάδυση του όντος από τη λήθη (HEIDEGGER), η αλήθεια ως πρόβλημα κοινωνιολογικό (θεωρία της συμφωνίας των ομάδων), η αλήθεια ως πρόβλημα επιστημολογικό.

Σε τελευταία ανάλυση η αλήθεια είναι σχετική, δηλαδή εξαρτάται από τις σχέσεις που αναπτύσσονται στην κοινωνία και τη φύση. Είναι συγχρόνως σχετική, με την έννοια ότι η νόηση αντανakλά το αντικείμενο όχι πλήρως, αλλά μέσα σε παλαισία γνωστά, μέσα σε συνθήκες και σχέσεις υπό συνεχή αλλαγή και ανάπτυξη. Γι' αυτό και η απόλυτη αλήθεια διαμορφώνεται από το άθροισμα των σχετικών αληθειών που έχουν συγκεκριμένο χαρακτήρα. Επιπλέον, το κριτήριο της αλήθειας δε βρίσκεται ούτε στην εκτός υποκειμένου πραγματικότητα, ούτε στη νόηση καθαυτή. Το κριτήριο αυτό συνίσταται στην πρακτική. Η αλήθεια καταχτιέται στο χρόνο, χάρη στη διαλεκτική της πρακτικής και της θεωρητικής δραστηριότητας του ανθρώπου. Κατά τον Ευτ. Μπιτσάκη "η αλήθεια δεν είναι ούτε αποκάλυψη, ούτε ανάμνηση, ούτε θέαση, ούτε επιστροφή του πνεύματος στον εαυτό του, ούτε τυπική σχέση ή αιώνια".

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Αναστ. Γιανναρά, Μαθήματα εισαγωγής στη Φιλοσοφία και Φιλοσοφίας της φύσεως, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1976.

Χρ. Γιανναρά, Σχεδιάσμα εισαγωγής στη φιλοσοφία. Τεύχος Α', εκδ. Δόμος, Αθήνα 1980.

Ανταμ Σαφ, Ιστορία και Αλήθεια, εκδ. Ράππα/Κέδρος, Αθήνα 1981.

παρουσιάσεις

Ζ. Αμπυρζέ, Το Λογικό και το Πάθος. Στοχασμοί για τα όρια της γνώσης, εκδ. Ράππα/Κέδρος, Αθήνα 1986.

Συλλογικός Τόμος "Διαλεκτική. Προβλήματα και διερευνήσεις, εκδ. GUTENBERG, Αθήνα, χ.χ.ε.

Ευτ. Μπιτσάκη, Θεωρία και Πράξη. Προβλήματα φιλοσοφίας του ανθρώπου, εκδ. GUTENBERG, Αθήνα 1983.

Ευτ. Μπιτσάκη, Το αειθαλές δένδρο της γνώσεως, εκδ. Στάχυ, Αθήνα 1995.

7. "Ευθανασία (θάνατος κατά παραγγελία;)".

Ο θάνατος από φιλοσοφική σκοπιά θεωρείται δομικό στοιχείο της ζωής, το φυσικό τέλος κάθε ζωικού οργανισμού. Είναι όμως γεγονός που υπόκειται σε φυσικούς ή και σε κοινωνικούς καθορισμούς; Η "νέα τάξη πραγμάτων" ορθώνεται πάνω στην "παρασιώπηση του θανάτου" (Ζαν Ζίγκλερ), δηλαδή στα εκατομμύρια θανάτους εξαθλιωμένων ή φτωχών ανθρώπων από χώρες του λεγόμενου "τρίτου κόσμου" ή και του "τέταρτου κόσμου" (των απόκληρων που ζούν στις αναπτυσσόμενες χώρες της Ευρώπης και της Β. Αμερικής). Πρόκειται για θανάτους που σχετίζονται με την έλλειψη των αναγκαίων προς το ζην, με τις ανεπάρκειες των υπηρεσιών του "κράτους πρόνοιας" και τις λογικές εμπορευματοποίησης στην υγεία ή με την διάλυση και ολοκληρωτική απουσία οργανωμένων υπηρεσιών. Οι θάνατοι αυτοί θεώνται, χάρη στα Μ.Μ.Ε., ως υποθέσεις των μελλοθανάτων παριών ή "άτυχων" ατόμων και του στενού τους περίγυρου, αφού γίνεται αποδεκτή ως φυσικό γεγονός η αγορά του θανάτου, των γηρατειών, των ασθενειών.

Η φιλοσοφία χωρίς ενιαία στάση εξετάζει γενικά το θάνατο ως τελική στιγμή της ζωής. Ενδιαφέρεται για την κατανόηση της ουσίας του θανάτου. Αυτός ιδωμένος από μια οπτική ως έκφραση του πεπερασμένου και της θνησιμότητας της ανθρώπινης ύπαρξης προσεγγίζεται ως οριακό γεγονός. Οφείλουμε να συνυπάρχουμε μ' αυτόν, όπως δικαιούμαστε να καθορίζουμε, όσο είναι δυνατό, τα σχετικά μ' αυτόν, όπως δικαιούμαστε να καθορίζουμε, όσο είναι δυνατό, τα σχετικά μ' αυτόν προβλήματα, ακόμη και την αυτοχτονία ή την τύχη του νεκρού σώματος (ταφή, αποτέφρωση κ.α.); Το "ευ θνήσκειν" σήμερα επιδέχεται την ίδια απάντηση, όπως στην αρχαιότητα, όσον αφορά στο θάνατο του πολίτη για την πατρίδα; Ή το "ευ

θνήσκειν" έχει περιεχόμενο μεταβλητό και αλληλοκαθοριζόμενο από το "ευ ζην"; Η θανατική ποινή για τους εγκληματίες "ηθικοποιείται", όταν ο θάνατος γίνεται πιο "ανώδυνος" με "ανθρωπιστικά" μέσα; Η "ιατρο-θανασία" σε ανίατες ασθένειες έφτασε να είναι "μια κατάσταση περιοριστική DE JURE αλλά επιτρεπτική DE FACTO".

Εντούτοις, δεν ισχύει η αρχή ότι χωρίς σεβασμό της ζωής η ιατρική ή κάθε κοινωνική θεωρία μοιραία απολήγει και σε εγκλήματα; Μήπως αυτή η πρακτική "ευνοεί" τους συγγενείς και βολεύει το κράτος στην αντιμετώπιση προβλημάτων στις παροχές για υγεία και πρόνοια (επένδυση τεράστιων πόρων σε επιθανάτιες αγωνίες, χαμένες εργατοώρες, αντιπαραγωγικοί ανάπηροι υπάλληλοι κ.α.);

Τελικά, το δικαίωμα του ασθενούς "να πεθάνει με αξιοπρέπεια πρέπει να γίνεται σεβαστό, όταν ο ίδιος το ζητεί χωρίς περιστροφές" (L.-V. THOMAS)α

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Χρ. Μαλεβίτση, Ο έγκοπος λόγος. Εκδόσεις των φίλων, Αθήνα 1979.

Ζαν Ζίγκλερ, Οι ζωντανοί κι ο θάνατος. Δοκίμιο πάνω στο θάνατο στις καπιταλιστικές χώρες, εκδ. Μαλλιάρη-Παιδεία, Θεσ/νίκη 1982.

Αλεξάνδρας Βάρκα Αδάμη, "Ο προσδιορισμός του θανάτου στην ελληνική νομοθεσία και η υποχρέωση ιατρικής πιστοποίησής του", Ιατρικό Βήμα τχ 42, Σεπτ.-Οκτ. 1995, σσ. 23-26.

(Δ. Ψαρρά, Α. Ψαρρά, Δ. Τρίμη) "Αυτόχειρες σε ξένα χέρια", περ. "Ε", 12 Μαρ. 1995.

8. "Μορφές κοινωνικού αποκλεισμού".

Ο κοινωνικός αποκλεισμός - όρος που υιοθετείται τελευταία για να ορίσει τη φτώχεια και την εξ αυτής αδυναμία ενσωμάτωσης τεράστιων στρωμάτων του παγκόσμιου πληθυσμού - κινείται σε πολλά επίπεδα. Παίρνει νέες μορφές και σχηματοποιείται με υφέρπουσες ρατσιστικές αντιλήψεις. Στην καθημερινή ζωή ο κοινωνικός αποκλεισμός τοποθετεί τα θύματά του απέναντι όχι σε κάποιον αντίπαλο που είναι εντοπισμένος στο κοινωνικό πεδίο, αλλά σε μια ανώνυμη κοινωνική εχθρότητα.

παρουσιάσεις

Συμβαίνει ο ένας στους πέντε κατοίκους του πλανήτη να ζεί σε συνθήκες φτώχειας, δηλαδή 1 δισεκατομμύριο άνθρωποι, έχοντας εισόδημα κάτω από ένα δολλάριο τη μέρα, σύμφωνα με στοιχεία του Ο.Η.Ε. Η κοινωνική πρόνοια των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν αρκεί ως διακήρυξη, για να ζήσουν περίπου 53 εκατομμύρια φτωχοί και 20 εκατομμύρια άνεργοι, ενώ ο στιγματισμός των ξένων και ο περιορισμός δικαιωμάτων είναι "φυσιολογικό" γεγονός. Είναι βέβαια διαφορετικό το όριο φτώχειας στις αναπτυγμένες χώρες, μα προσεγγίζει στην απόλυτη ένδεια και εξαθλίωση στις φτωχές χώρες, ιδίως του "τρίτου κόσμου".

Οι αρρώστιες διαδίδονται ευρύτερα μεταξύ των κοινωνικά περιθωριοποιημένων (φυματίωση, AIDS, αλλά και τα ναρκωτικά) λόγω των άθλιων κοινωνικών όρων ύπαρξής τους. Η ανεργία και ο αναλφαριθμητισμός ενισχύουν τον έλεγχο των μαζών αυτών από γραφειοκρατικές ελίτ της γνώσης και της εξουσίας. Συντείνουν στην έξαρση των προκαταλήψεων, των σκοταδισμών, των ρατσιστικών, φασιστικών, εθνικιστικών ιδεολογημάτων. Επίσης, οι πόλεμοι - περιφερειακοί, τοπικοί, εμφύλιοι - πλήττουν συνήθως φτωχές περιοχές του πλανήτη. Αποδεκατίζουν και βυθίζουν τους πληθυσμούς στη φτώχεια και τη δυστυχία: υπολογίζονται σε 20 εκατομ. τα θύματα των πολέμων μετά το Β' παγκόσμιο πόλεμο και σε 40 εκατομ. οι πρόσφυγες.

Η κοινωνική ανισότητα και αδικία είναι πανταχού παρούσες. Όμως λαμβάνουν διαστάσεις απίστευτες στις φτωχές και χωρίς κανόνες "κράτους δικαίου" χώρες. Με οξύτερη μορφή εμφανίζεται η απάνθρωπη εκμετάλλευση σε επικίνδυνες εργασίες, πορνεία κ.α. παιδιών και γυναικών που βρίσκονται σε οικτρή κατάσταση. Εκτός αυτών, το βιομηχανικό μοντέλο οικονομικής

- κοινωνικής "ανάπτυξης" οικοδομήθηκε σε βάρος των ανίσχυρων κοινωνικών ομάδων και χωρών, καταστρέφοντας το κοινωνικό και το ευρύτερο φυσικό περιβάλλον. Αυτή η "ανάπτυξη" είναι επιλεκτική: επιλέγονται από τους μηχανισμούς που την επιβάλλουν οι εκλεκτοί που απολαμβάνουν μια ποιοτική ζωή και οι "φτωχοδιάβολοι" βυθίζονται στη χαμοζωή τους.

Οι διάφορες μορφές κοινωνικού ρατσισμού, ο ρατσιστικός λόγος και η πρακτική των αποκλεισμών συνίσταται εκτός των άλλων στην προδιάθεση - όπως και αν διάκειται, θετικά ή αρνητικά - στην προκατάληψη, στην στεροτυπική

σκέψη και στην μειωτική προβολή της ιδιαιτερότητας του άλλου. Συνδυάζονται, επομένως, με τις γνωστές μορφές του κάθετου ρατσιστικού αποκλεισμού (υποτίμηση του άλλου, περιφρονητική συμπεριφορά, ιδεολογική κάλυψη της διαφορετικότητας και της καθαρότητας, νομικά μέτρα περιθωριοποίησης και βιαιότητες). Ο κοινωνικός αποκλεισμός συνιστά το μεγαλύτερο κοινωνικό έγκλημα της εποχής μας.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

J. DERRIDA, Η τελευταία λέξη του ρατσισμού, εκδ. Αγρα, Αθήνα 1992.

Κίνηση Πολιτών κατά του Ρατσισμού, Η Ευρώπη αντιμέτωπη με το φαινόμενο του ρατσισμού, εκδ. Παρασκήνιο, Αθήνα 1995.

Αφιέρωματα LE MONDE DIPLOMATIQUE, τχ. 6

παρουσιάσεις

Φεβρ. 1995, "Η μάστιγα του κοινωνικού αποκλεισμού".

Α. Σιβαναντάν, "Η προδοσία των διανοουμένων", εφ. Η Εποχή 10 Σεπτ. 1995.

J. HILLS, "Οι φτωχοί γίνονται φτωχότεροι", ένθετο "Ο κόσμος του 2000", εφ. Το Βήμα 31 Δεκ. 1995.

Αντί επιλόγου.

Ο Κ. Αξελός αναφερόμενος στην "πόλη - πρόβλημα" διαπιστώνει ότι "ο κρητικός λαβύρινθος που κατασπάραζε ανθρώπινες ζωές δεν είναι πίσω μας, στο παρελθόν, αλλά στο μέλλον". Βαρύ το φορτίο, λοιπόν, για τους φίλους της φιλοσοφίας και στην πόλη - πρόβλημα που κατοικούμε. Για όσους απεργάζονται τον εξωστρακισμό της φιλοσοφίας ή ενισχύουν την περιφρόνηση προς αυτήν, αφού δεν υποτάσσεται στη λογική της ανταποδοτικότητας και των οικονομικών οφελών, αφιερώνουμε τη ρήση του Επίκουρου ("Επιστολή προς Μενοικέα"), "όποιος δεν έχει καιρό ακόμα ή δεν έχει καιρό πια για φιλοσοφία, δεν έχει καιρό

για ευτυχία". Οφείλουμε ευχαριστίες σ' όσους συμμετείχαν στη συζήτηση των προβλημάτων και των κειμένων που φωτοτυπήθηκαν (από έργα των: Θ. Βεΐκου, Π. Κονδύλη, Ευτ. Μπιτσάκη, Μπ. Γκάλι, Τζερόνυμο, Ζ. Ζίγκλερ, CL. LEVI-STRAUSS, P. BOURDIEU, R. DEBRAY, L.-V. THOMAS, K. POPPER, J. HILLS, D. HELD, J. LOCKE, K. MARX, FR. ENGELS, και από τις σημειώσεις του Πολυνήσιου φυλάρχου Τουιάβι στον τόμο "Ο Παπαλάνγκι").

Γνωρίζουμε ότι ο "πραγματικός κόσμος του καθημερινού λόγου είναι ο κόσμος της πάλης για την ύπαρξη. Βέβαια, είναι ένας κόσμος εντελώς συγκεχυμένος, θολός και σκοτεινός, που οπωσδήποτε χρειάζεται περισσότερη καθαρότητα". Βεβαιώνουμε, λοιπόν, όσους μας βοήθησαν στην πνευματική μας περιπέτεια, αλλά και όσους την αποδοκίμασαν, ότι η "φιλοσοφία θα πραγματοποιήσει αυτόν τον σκοπό, όταν απελευθερώσει τη σκέψη από το κατεστημένο του λόγου και της συμπεριφοράς, όταν δείξει καθαρά τον αρνητικό χαρακτήρα του κατεστημένου, όταν προβάλλει τις δικές της προοπτικές" (H. MARCUSSE, Ο μονοδιάστατος άνθρωπος). Ως τότε ποιόν δε θα γοητεύσει;

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΥΡΙΟ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Καμπούρης Γιάννης. Διευθυντής Δημοτικής Επιχείρησης Πολιτισμού Βέροιας.

Μετά την τελική έγκριση από την αρμόδια επιτροπή παρακολούθησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης του έργου του νέου συνεδριακού - πολιτιστικού Κέντρου Βέροιας συνολικού ύψους 1,7 δισ., ουσιαστικά κλείνει ο πρώτος κύκλος ενός φιλόδοξου προγράμματος ανάδειξης της Βέροιας ως πολιτιστικού πόλου.

Ο κύκλος αυτός ξεκίνησε το 1989 με την έναρξη λειτουργίας της Δημοτικής Επιχείρησης Πολιτισμού η οποία και αποτέλεσε την βάση οικοδόμησης αυτής της προοπτικής. Βέβαια δεν πρέπει να παραγνωρίζουμε το γεγονός ότι είχε προηγηθεί μια σημαντικότερη δουλειά - σ' ένα πρώτο επίπεδο - με την ίδρυση και λειτουργία μιας σειράς νομικών προσώπων από τον Δήμο που είχαν σαν αντικείμενο τον πολιτισμό με αιχμή την Αντωνιάδαιο Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών.

Σημαντική ήταν και η προσφορά του "Μακεδονικού Θεάτρου" που στην συνέχεια απετέλεσε την βάση για την ίδρυση και λειτουργία του Δημοτικού Περιφερειακού Θεάτρου Βέροιας.

Στο ξεκίνημα λοιπόν των νέων προοπτικών που θεμελιώνονται σήμερα, είναι αναγκαίο να επαναπροσδιορίσουμε την πολιτιστική πολιτική μας εάν προσδοκούμε σε μια εξίσου θετική συνέχεια.

Μια πολιτική με συνέπεια και συνέχεια χωρίς ιαχές νίκης και λάμψεις πυροτεχνημάτων.

Καλούμαστε να αποδείξουμε ότι μπορούμε να ανταποκριθούμε στις αυξημένες απαιτήσεις της νέας πραγματικότητας με φαντασία και δημιουργικότητα.

Στην χάραξη της πολιτικής αυτής βασικό ρόλο θα παίξει η ύπαρξη γενικού πλάνου ανάπτυξης που θα καθορίζει με σαφήνεια τους στρατηγικούς μας στόχους, τα μέσα και τις μεθόδους.

Το πλάνο αυτό θα παίρνει υπ' όψη του τις αντικειμενικές δυνατότητες της πόλης, θα καταγράφει το παρόν και θα σχεδιάζει το μέλλον. Θα καταγράφει όλες εκείνες τις δυνάμεις που υπάρχουν και μπορούν να συστρατευθούν στην

κατεύθυνση υλοποίησής του.

Πρέπει στο σημείο αυτό να διευκρινήσω ότι δεν αναφέρομαι σε μια σχεδιασμένη και αυστηρά ελεγχόμενη ανάπτυξη. Αυτό είναι κάτι που αντιβαίνει στην ίδια την φύση του πολιτιστικού προϊόντος.

Αναφέρομαι σε πλαίσια και γενικές κατευθύνσεις.

Παράλληλα είναι επιθυμητό, να χαραχθούν και οι επιμέρους πολιτικές κατά τομέα (θέατρο, εικαστικά, χορός κ.λ.π.), ενώ θα πρέπει να απαντήσουμε σε ζητήματα αισθητικής, διατήρησης του χαρακτήρα και της φυσιογνωμίας της πόλης.

Σε περίπτωση απουσίας αυτού του πλάνου σχεδιασμένης ανάπτυξης, κινδυνεύουμε από μια νέα πολυδιάσπαση, με ασυντόνιστες και αλληλοσυγκρουόμενες επιλογές που θα οδηγήσουν σε κατασπατάληση πόρων και δυνάμεων και θα μας απομακρύνουν από το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Πειραματισμοί και προσωπικές φιλοδοξίες δεν θα πρέπει να πρυτανεύσουν γιατί θα ανατρέψουν τις μέχρι σήμερα κατακτήσεις. Είναι εύκολο να θεωρητικοποιηθούν οι προσωπικές φιλοδοξίες του καθένα μας. Είναι εύκολο να τραβήξουμε διαφορετικούς δρόμους. Το δύσκολο και το πιο γενναίο είναι να συμφωνήσουμε σ' ένα κοινό δρόμο σ' ένα κοινό στόχο. Να δεσμευθούμε ότι θα δουλέψουμε για την πραγμάτωσή του. Ονειρα και φιλοδοξίες έχουμε όλοι. Σημασία όμως αποκτά η συνισταμένη τους, η οποία θα περιλαμβάνει τα κοινά σημεία, θα αποτελεί την κινητήρια δύναμη αυτής της προσπάθειας.

Ο καθένας μπορεί να έχει τον ρόλο του στα πλαίσια αυτά και να κριθεί από τα αποτελέσματα της δουλειάς του και της γενικότερης συνεισφοράς του στην συνολική προσπάθεια.

Δογματισμοί ασφαλώς δεν χωρούν.

Δομές, λειτουργίες, πρόσωπα οφείλουν να συντονιστούν και να συλλειτουργήσουν.

παρουσιάσεις

Δημοτική Επιχείρηση Πολιτισμού, ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. και Κέντρο Πολιτιστικών Πρωτοβουλιών και Επικοινωνίας πρέπει να συντονιστούν να επανεκτιμηθούν δομές και λειτουργίες χωρίς φετίχ και αφορισμούς.

Ακόμη ένας ιδιαίτερος ρόλος πρέπει να επιφυλαχθεί και στο διαδημοτικό ραδιόφωνο που μπορεί να συντονιστεί στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας και να μετεξελιχθεί σε εργαλείο προβολής της συνολικής αυτής προσπάθειας.

Βέβαια όλα αυτά δεν συστήνουν - και το ξανατονίζω - εξοστρακισμό της ανάγκης για πρωτοβουλίες και αυτοτελείς δράσεις. Δεν αναφέρομαι σε χυδαίες παρεμβάσεις και υπαγόρευση όρων. Το αντίθετο πιστεύω ότι αυτή η συνισταμένη αντίληψη θα κατοχυρώνει την πρωτοβουλία σαν θεσμό, την αυτοτέλεια σαν σχέση.

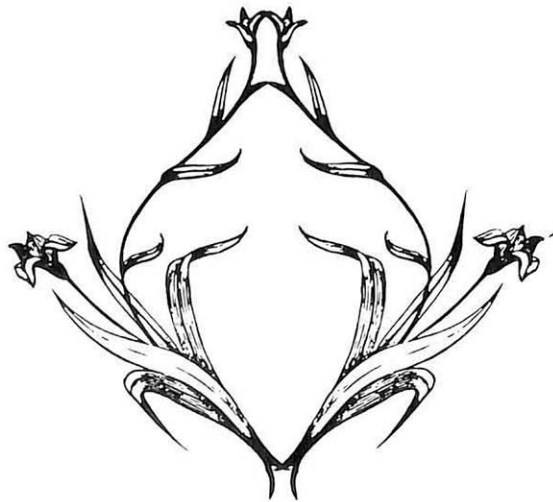
Η πολιτική αυτή θα αποτελεί την φωνή της πόλης. Η Βέροια αποκτά την δική της αυτοτελή φωνή. Διαμορφώνει την δική της ματιά, την δική της άποψη με την συμμετοχή των δικών της ανθρώπων.

Διαφορετική πολιτική, θα την καταδικάσει σε πωsgύρισμα και σταδιακή απραξία. Και ειλικρινά, απορώ με την μεμψιμοιρία και την μιζέρια, ορισμένων που θεωρούν την Βέροια ανίκανη να διαμορφώσει πολιτική ανάπτυξης σ' έναν κατά κοινή ομολογία τόσο ευαίσθητο τομέα. Και όχι μόνο αυτό. Ορισμένοι είναι έτοιμοι να ενδώσουν και ενδίδουν σε κάθε κέλευσμα ξένων κέντρων αποδεικνύοντας περίτρανα την "επαρχιωτική" τους αντίληψη την ιδεολογική τους ανεπάρκεια, την έλλειψη συγκρότησής τους.

Φαντάζομαι ότι ορισμένοι θα στενοχωρηθούν, άλλοι θα αγανακτήσουν, άλλοι θα με επιτιμήσουν. Δεν είναι αυτοί που πρέπει να φοβόμαστε. Πρέπει να φοβόμαστε αυτούς που θα συμφωνήσουν θεωρητικά έστω και αν δεν πιστεύουν τίποτε από τα παραπάνω.

Ανοικτές σε κάθε κρίση όλες οι παραπάνω σκέψεις. Ας καταθέσουμε τις απόψεις μας, μακάρι και τον τεκμηριωμένο αντίλογό μας.

Σήμερα όμως. Τώρα που πρέπει να πάρουμε τις αποφάσεις μας γιατί τώρα βάζουμε τις υποθήκες μας για το αύριο.

ΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΜΙΑΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΑΣ

Ουλσουιζόγλου Χαρούλα. Υπεύθυνη Προγραμματισμού ΔΕΤΟΠΟΚΑ

Ή καλή μέρα απ' το πρωί φαίνεται. Κι αναρωτιόμουν πάντα η γιαγιά μου στ' όνειρο μούρχεται για καλό ή για κακό;

Θεός σχωρέστην, κακιά γυναίκα ήτανε. Γιατί νάρθει για καλό; Τί μας πάει καλά δηλαδή;

Ο Τάκης όλο μούτρα και γκρίνια είναι. Και μ' αρέσει που ποτέ (!) δεν κουβαλάει προβλήματα της δουλειάς στο σπίτι. Όλο έτσι λέει σε τρίτους: Η δουλειά είναι δουλειά και το σπίτι - σπίτι.

Δεν λέω. Και το Σαββατόβραδο με βγάζει και μέθυσος δεν είναι και χαρτί δεν πιάνει στο χέρι του και χέρι δεν σήκωσε πάνω μου. Αλλά, αυτά τα μούτρα του, ρε παιδάκι μου, μέχρι τον αστράγαλο σέρνονται. Δεν χρειάζεται να το πει. Ξέρω. Αυτός νομίζει ότι δεν καταλαβαίνω. Σου λέει: άσε την Πόπη, στα οικιακά.... Τί καταλαβαίνει απ' αυτά;...

Αχ! καϋμένε Τάκη.... Πόσα "πιάνω" και δεν το ξέρεις.....

Να! τις προάλλες την ώρα που σούρωνα το μακαρόνι, αυτός μιλούσε απ' το τηλέφωνο στο χωλ. Και όλο: "δεν μπορώ τώρα αδελφέ" και "ξέρεις εγώ δεν καθυστερώ και δεν θα τα χάσεις".... Μόνο τη λέξη "λεφτά" δεν είπε. Χαζή είμαι εγώ; Δεν τόπιασα; Αχ! καϋμένε Τάκη.... Πόσα "πιάνω" και δεν το ξέρεις....

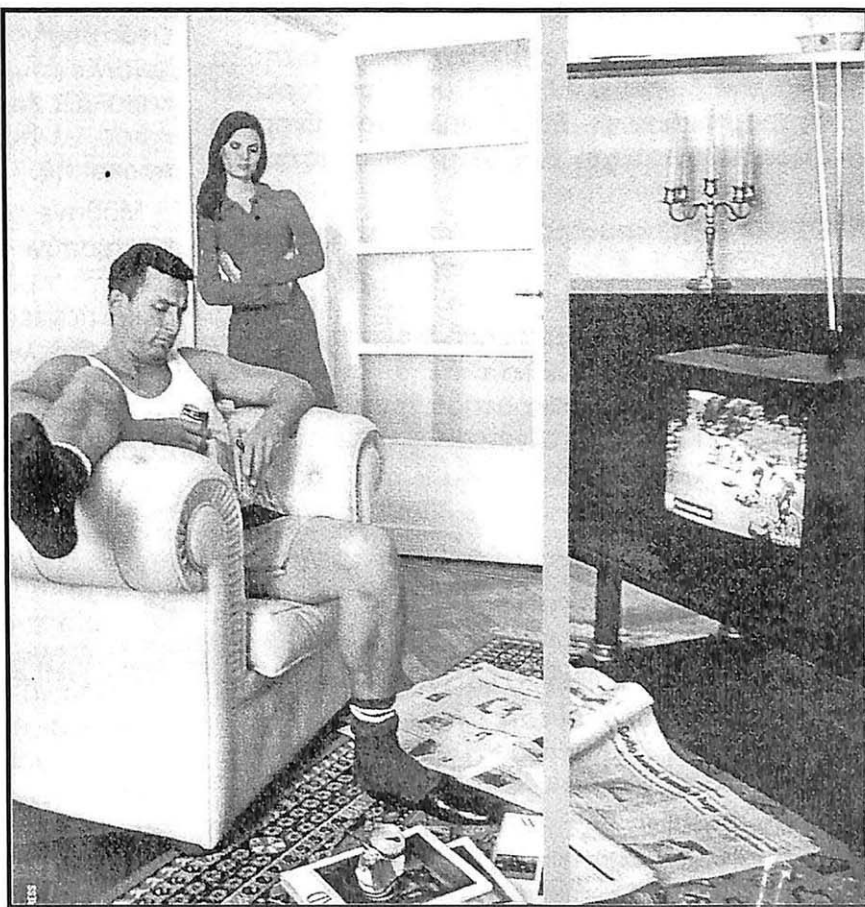
Κι αν δεν τα "πιάνω" εγώ, είναι η Σωτήρα. Προχθές το πρωί πάλι που πίναμε τον καφέ (ε! γυρνάμε και κανένα φλυτζάνι, έτσι για πλάκα, όχι ότι τα πιστεύω) και μου λέει η Σωτήρα: "λίγα λεφτά κάπου είναι να δώσετε κι ένα ψηλό μελαχροινό πρόσωπο στο σπίτι λίγο στεναχωριέται. Σφίγγεται. Και φως γρήγορα δεν βλέπω.....".

Αμ! κι ο Τάκης φαίνεται δεν το βλέπει γρήγορα το φως. Γιατί εγώ την Σωτήρα την πιστεύω. Ο,τι πει, ρε παιδάκι μου, γίνεται. Θαρρείς και σε

διαβάζει....

Άσε που είναι οι καιροί δύσκολοι. Όλη μέρα το λένε οι τηλεοράσεις. Δύσκολα χρόνια περνάμε. Σάματις κι αν δεν το λέγανε οι τηλεοράσεις;.... Τις νοικοκυρές ας ρωτήσουν.

Δεν θα πλύνεις; Δεν θα μαγειρέψεις; Για ένα

σεμέν ν' αγοράσεις υλικά πάει το μεροκάματο. Και δεν θα το κάνεις; Να, η μικρή μεγαλώνει. Θάρθει μεθαύριο και θα σου πεί:

Μάνα είσαι εσύ; Ούτε δυο προικιά της προκοπής δεν μούβαλες στην άκρη.

Τώρα θα μου πεις.... Οι γαμπροί σήμερα "προικιά της προκοπής" μόνο το ζάρι με καλή θέα και πολυτελή κατασκευή υπολογίζουν. Αλλά, άντε μπαίνεις - να δώσει ο Θεός - στο ζάρι. Τί θα στρώσεις σε παρακαλώ στα έπιπλα; Νάρθει καμμιά

παρουσιάσεις

συμπεθέρα - Θεός να δώσει να είναι Ανθρωπος - και θα της πεί: Καλά καλέ, η μάνα σου ντιπ! ανοικοκύρευτη ήτανε; Πού είναι τα καρεδάκια σου; Και θα μου το πληγώσει το παιδί. Αχ! πόσα έχει να σκεφτεί μια μάνα....

Τις προάλλες που καθάριζα τα κρεμμύδια για το στιφάδο, της λέω: πρόσεξε πως τα κάνω. Να μάθεις, γιατί σπíti θ' ανοίξεις μεθαύριο. Να μάθεις να στείνεις μια κατσαρόλα. Και τί μου απάντησε το μπάσταρδο: "οποιανού του αρέσω. Αν δεν του κάνω ας πάει να φάει στη μάνα του!"

Βρε καλή μου, βρε χρυσή μου, ο καλός γάμος απ' το στομάχι ξεκινάει.... Τί δεν της είπα.... Νευρίασε το ανόητο.

Μωρέ εγώ, ως μάνα, έχω υποχρέωση να της το πω. Να της δώσω εφόδια. Κι αυτή ας πορευτεί όπως της κάνει κέφι. Εμένα όμως θα καίγεται η ψυχή μου αν αποτύχει. Βρε δεν με βλέπεις εμένα; της λέω.

Ερχεται ο πατέρας σου, βρίσκει στρωμένο το τραπέζι. Στρωμένο το σπíti. Αερισμένο. Φαγητό στην κατσαρόλα. Σιδερωμένο πουκάμισο. Την παντόφλα του εκεί που πρέπει. Μόνο την έγνοια για τα οικονομικά έχει. Ολα τ' άλλα νάναι καλά ο ήρωας η Πόπη. Ετσι τον κράτησα τόσα χρόνια και δεν ξενοκοίταζε. Αν εσύ συμπεριφέρεσαι έτσι, πως θα κρατήσεις άντρα στο σπíti;

Ολα της τα λέω. Κι αυτή κοροϊδεύει. Τσαντίζεται. Βαράει τις πόρτες.... Παιδιά. Άψητα. Άμαθα. Ο Θεός να δώσει να πέσει σε Ανθρωπο! Ετσι, νομίζουν, είναι η ζωή.... Αχ! καυμένη Βασούλα. Θα μπείς και συ στο λούκι.... Θα στρώσεις, δε λέω. Κατά μάνα κατά κύρη. Αλλά μη προσγειωθείς άγαρμπα κόρη μου. Και τότε εγώ - να ζω και να το δω - θα σου πω: "Εγώ στάλεγα". Αλλά το θέμα είναι να μη φτάσουμε εκεί.... Ο Θεός να δώσει.

Αυτές οι σκέψεις με τυραννούν κάθε μέρα. Αλλη έγνοια δεν έχω. Μ' αυτά και μ' αυτά τρώω την ψυχή μου. Να γίνει Ανθρωπος σωστός στην κοινωνία. Να κρατήσει σπíti. Οικογένεια. Εγώ βρε γι' αυτούς,

θυσία γίνομαι. Να τάχουν όλα στην ώρα τους. Στη θέση τους. Τί έχεις να σκεφτείς εσύ; μου λέει ο Τάκης. Αχ! καυμένη Τάκη. Επρεπε νάχεις καμμία του σκοινιού και του παλουκιού να σου πω εγώ.

Γιατί εγώ αν ήθελα... Αντε να μη το πω. Τηλεφωνεί ο φίλος του ο Νίκος όλη την ώρα. Να βγούμε.... να πάμε εδώ, να πάμε εκεί.... Οικογενειακώς. Δεν λέω. Αλλά εγώ κόβω ματιές και υπονοούμενα και όλο υποδείξεις στην Τασία: Είδες η Πόπη πώς το κάνει αυτό; χρυσοχέρα. Είδες το άλλο; Όλο με παινεύει στην Τασία ο Νίκος. Φταίω εγώ μετά να βάζω πονηρές σκέψεις στο μυαλό μου; Κι όλο, του φταίει που η Τασία δουλεύει. Ας μην την αφήνες Νίκο μου..... Χαλινάρι. Όταν βγαίνει πολύ η γυναίκα απ' το σπíti, αλλιώς "ανοίγει το μάτι της". Σου βγάζει και γλώσσα. Σε καβαλάει. Ας πρόσεχες Νίκο μου. Γιατί πού να βρεί καιρό να σου φτιάξει ένα φαί, ένα γλυκό της προκοπής.

Μάθανε τώρα όλες στα έτοιμα. Παίρνουν το παντεσπάνι. Χτυπούν και μια κρέμα της στιγμής κι αυτό το "πράγμα" το λένε τούρτα. Εγώ μια μέρα, δέκα παντεσπάνια πέταξα μέχρι να το πετύχω όπως τόθελα. Δέκα. Δεν τόπα ποτέ του Τάκη αλλά το αποτέλεσμα μετράει. Τότρωγε και με παίνευε. 'Η θα πάρω εγώ έτοιμη μπεσαμέλ; Για όνομα του Θεού. Ισα η δικιά μου η μαγιονέζα με το ελαιόλαδο το Χαλκιδικιώτικο κι ίσα αυτή που πουλούν στα βαζάκια; Ασε, που μ' αυτές τις οικονομίες κρατάς σπíti.... Αυτά εκτιμάει ένας άνδρας. Αλλά πού να ξενοκοιτάει ο Νίκος.... Θέλει πολύ σκέψη; Τέλος πάντων. Εγώ θα της βάλω μυαλό; Μια φορά κάνω, και έγινα κακιά. Τέτοιο χουνέρι δεν το ξαναπαθαίνω.

Μ' αυτές τις έγνοιες τρώγομαι κάθε μέρα. Σήμερα μου προέκυψε κι αυτό το όνειρο με την γιαγιά. Ο Θεός να δώσει να μου βγεί σε καλό. Αν και το ξέρω. Η καλή μέρα απ' το πρωί φαίνεται.

ΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΕΝΟΣ ΓΙΑΤΡΟΥ

Νικολαΐδης Γεώργιος. Ψυχίατρος.

Η ρεπόρτερ ερευνήτρια των Πολιτιστικών Δρωμένων έσυρε τα βήματά της μπαίνοντας στο γραφείο μου, κάθισε στην πολυθρόνα που της πρόσφερα, το βλέμμα της διερεύνησε τον χώρο και κατόπιν το έστρεψε επάνω μου, εκφράζοντας το αίτημά της:

Π.Δ.: Θα θέλαμε από το Πολιτιστικό Περιοδικό της Βέροιας, σχετικά με μία εν τω βάθει έρευνα που κάνουμε για τα "24ωρα διαφόρων επαγγελμάτων" να μας περιγράψετε το 24ωρο ενός γιατρού έστω ψυχιάτρου όπως είστε εσείς. Θα θέλατε;

Γ.Ν.: Νομίζω πως δεν θα ήθελα, απάντησα ευγενικά. Μήπως όμως θα θέλατε να σας βοηθήσω για κάτι άλλο, για κάποιο πρόβλημα σας; (ορισμένες φορές κάποιοι χρησιμοποιούν προφάσεις μέχρι να έρθουν στο ζητούμενο). Καταλαβαίνω!

Π.Δ.: Δεν καταλάβατε καθόλου μου απαντά ελαφρώς εκνευρισμένη. Δεν αντιμετωπίζω ψυχολογικό πρόβλημα (ακόμη!) και ούτε έχω σχέση με οικονομική εφορία. Είμαι μια απλή ρεπόρτερ ερευνήτρια των Πολιτιστικών Δρωμένων και ενδιαφέρομαι για την ενημέρωση των συνδρομητών μας και έμμεσα αυτή την φορά για τον επαγγελματικό προσανατολισμό. Σκεφθείτε άλλωστε πως πιθανόν με αυτόν τον τρόπο έμμεσα θα γίνει και διαφήμιση του ονόματός σας σαν νέου γιατρού στην πόλη.

Πρέπει να ομολογήσω ότι τα επιχειρήματά της ήταν ενδιαφέροντα, αν και ειλικρινά δεν τα είχα σκεφθεί έτσι!

Γ.Ν.: Θα θέλατε να σας προσφέρω κάτι; πρότεινα σαν ευγενικός οικοδεσπότης. Ενα καφέ, ένα χυμό, μια πορτοκαλάδα;

Π.Δ.: Οχι ευχαριστώ. Ποτέ δεν πίνω εν ώρα εργασίας. Ας έρθουμε στο θέμα μας όμως.... Πώς αποφασίσατε να γίνετε γιατρός;

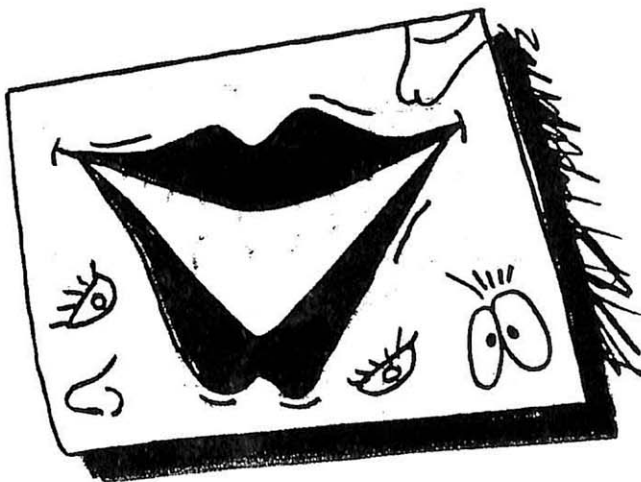
Γ.Ν.: Ολοι στην ζωή μας κάνουμε λάθη. Δεν νομίζω όμως, ότι χρειάζεται τώρα να τα αναλύσουμε αυτά. Η επόμενη ερώτηση παρακαλώ;

Π.Δ.: Εντάξει λοιπόν, αν και αμφιβάλλω ότι θα δημοσιευθεί αυτή η συνέντευξη έτσι όπως το πάμε, πόσα χρόνια περνούν για να αρχίσει ένας γιατρός να εργάζεται;

Γ.Ν.: Θα σας θυμίσω λίγο τον ηθοποιό τον Τσάκωνα, στο κινηματογραφικό έργο "Μάθε παιδί μου γράμματα". Εξι χρόνια Πανεπιστήμιο, πέντε χρόνια ειδικότητα (με τα σημερινά δεδομένα), ορισμένες ειδικότητες φθάνουν και τα επτά χρόνια, ένα χρόνο αγροτικό και για τους άνδρες δύο χρόνια στρατιωτική θητεία, σύνολο δεκατέσσερα (14) που στην πράξη όμως επειδή χάνεις και χρόνο στις αναμονές είναι τουλάχιστον δεκαέξη (16) χρόνια, αγχώδη, κοπιαστικά, πολύ δύσκολα οικονομικά αν δεν υπάρχει η σχετική άνεση από το σπίτι σου.....

Π.Δ.: Ναι, έχετε δίκιο, μετά όμως όσον αφορά τον οικονομικό τομέα, παρατηρείται μια εντυπωσιακή επανάκαμψη. Σωστά;

Γ.Ν.: Λάθος! Δεν θα συμφωνούσε μαζί σας σήμερα, και ένα παιδί ηλικίας από 6 ως 10 χρονών, που τα ρωτούν τί θα ήθελαν να γίνουν όταν μεγαλώσουν. Η γνώμη τους είναι πάντα το ειδικό βαρόμετρο κάθε εποχής. Τα περισσότερα θέλουν να γίνουν κάτι ξεδεύοντας λίγο σχετικά χρόνο, που θα αποφέρει περισσότερα χρήματα, όσο το δυνατόν πιο ξεκούραστα και η ιατρική δεν ανήκει σε αυτή την κατηγορία. Επιγραμματικά όμως, υπάρχει πληθωρισμός γιατρών πια, καθώς αυτοί που ασχολούνται με τους σχετικούς προγραμματισμούς δεν έχουν καμμία επαφή με την πραγματικότητα και γιατί να την έχουν άλλωστε αφού αυτό είναι το κύριο κριτήριο για την επιλογή

παρουσιάσεις

τους, προσλήψεις στα νοσοκομεία γίνονται με το σταγονόμετρο εδώ και πολλά χρόνια. Και παρά τις επιτακτικές ανάγκες, οι μισθοί είναι καθηλωμένοι, οι συνθήκες στα νοσοκομεία είναι άθλιες, οι ελεύθεροι επαγγελματίες θεωρούνται σαν είδος προς εξόντωση. Ο γιατρός της Βέροιας, της Φλώρινας εξομοιώνεται οικονομικά με τον καθηγητή Πανεπιστημίου και με τον μεγαλογιατρό του Κολωνακίου.

Η υγεία, η παιδεία, ο πολιτισμός χρειάζονται πολλά, τα περισσότερα των χρημάτων ενός προϋπολογισμού γιατί θεωρώ αυτά είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της πραγματικής μας άμυνας απέναντι στα στίφη των σύγχρονων βαρβάρων που η κουλτούρα τους μυρίζει πετρέλαιο και η ψυχή τους είναι πλυμμηρισμένη από συναισθήματα ηλεκτρονικών υπολογιστών. Καιρός να ξυπνήσουμε πια. Ωρα είναι;

Π.Δ.: Βλέπω κοιτάτε και το ρολόι σας... ο χρόνος πιέζει. Υπάρχει ωράριο στη δουλειά σας; Πόσο πολύτιμος είναι ο χρόνος σας;

Γ.Ν.: Ολων μας ο χρόνος είναι πολύτιμος. Συχνά περιμένουμε να περάσει και αυτή η μέρα, η εβδομάδα, να ξημερώσει η επόμενη, μη συνειδητοποιώντας πως αυτές είναι μέρες της δικής μας ζωής, που κάποτε θα τελειώσει. Ουσιαστικά δεν υπάρχει ωράριο. Βρίσκεις γιατρό οποιασδήποτε ειδικότητας οποιαδήποτε ώρα και στιγμή του 24ωρου κι αν χρειαστείς. Ετυχε ποτέ να έχετε ανάγκη υδραυλικού ή ηλεκτρολόγου για κάποιο επείγον πρόβλημα του σπιτιού. Αν δεν έχεις μέσον, από γενικό γραμματέα της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης και πάνω δεν σώνεσαι με τίποτε. Παράδοξα όμως πριν ένα μήνα χρειάστηκε ηλεκτρολόγο για το γραφείο μου και ο άνθρωπος ήρθε μέσα σε πέντε (5) λεπτά. Από την έκπληξη και την χαρά μου κόντεψα να πάθω εγκεφαλικό επεισόδιο. Να σημεισω πως κανείς δεν πιστεύει πως συνέβη αυτό το γεγονός!!!

Π.Δ.: Επιτρέψτε μου να διακόψω τη χαρά σας για τον ερχομό του ηλεκτρολόγου και να σας

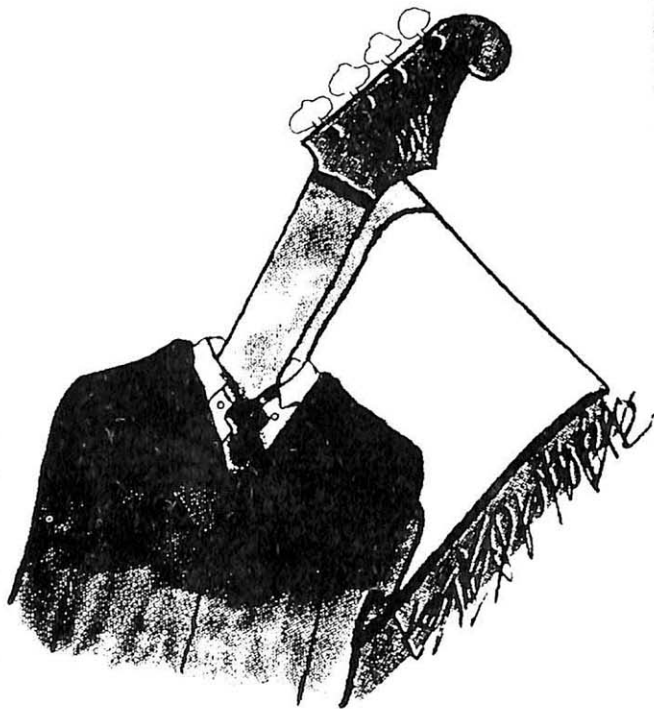
ρωτήσω αν ο γιατρός της επαρχίας διαφέρει από αυτόν των δύο - τριών μεγαλουπόλεων, αν ενημερώνεται για τα τεκτονόμενα στον χώρο.

Γ.Ν.: Η διαφορά ανάμεσα σ' έναν καλό γιατρό της επαρχίας και ενός του κέντρου είναι συνήθως χρηματική. Ο της επαρχίας εργάζεται κάτω από πιο αντίξοες συνθήκες, συνήθως σε γνωρίζει προσωπικά και αμοίβεται πολύ λιγότερο. Συχνά υπάρχει η νοοτροπία πως αν πληρώσουμε πιο ακριβά την επίσκεψη σ' έναν γιατρό, αυτός θα είναι και καλύτερος.

Εγώ σας πληροφορώ πως όταν οι συγγενείς μου έχουν κάποιο πρόβλημα υγείας, τους φέρνω να εξετασθούν από συναδέλφους της Βέροιας. Ακόμη στα περιφερειακά νοσοκομεία οι συνθήκες εργασίας λόγω των πολλών ελλείψεων κυρίως προσωπικού καθίστανται δυσχερείς μα το αποτέλεσμα τους είναι ικανοποιητικό. Οι ενημερώσεις φυσικά γίνονται με την βιβλιογραφία αλλά και με τα συνεχή συνέδρια σε πανελλήνια, ευρωπαϊκή και παγκόσμια κλίμακα.

Π.Δ.: Αντιμετωπίζετε δυσκολίες από τους πελάτες, τους ασθενείς σας, σαν συμπεριφορά;

Γ.Ν.: Το να είναι ασθενής κάποιος φυσικά είναι αυτονόητο πως είναι μια δυσάρεστη και δύσκολη κατάσταση, νοιώθει άσχημα, υποφέρει, είναι εκνευρισμένος, δεν έχει υπομονή. Ορισμένοι συνεργάζονται δέχονται και εκτελούν πιστά τις ιατρικές εντολές και διευκολύνουν το θεραπευτικό έργο. Ορισμένοι είναι δύστροποι, αμφισβητούν, έχουν άποψη επί της αγωγής. Αυτή είναι μια κατανοητή μα όχι ευχάριστη κατάσταση και για τα δύο μέρη. Πρέπει να ομολογήσω βέβαια πως καμιά φορά και εμείς οι γιατροί κάτω από την πίεση του χρόνου, από την σωματική ή πνευματική κόπωση συμπεριφερόμαστε απότομα, όχι και τόσο ευγενικά και παραδέχομαι πως καμιά φορά μπορεί να γίνουν και ανθρώπινα λάθη. Λάθη όμως από αδιαφορία και ασυνέπεια δεν τα συγχωρεί κανείς. Θυμάμαι τώρα, ένα περιστατικό με έναν

παρουσιάσεις

ηλικιωμένο, που μου ανέφερε ότι λαμβάνει ένα χάπι εδώ και πολλά χρόνια επειδή τον πονάνε οι αρθρώσεις. Όταν μου έδειξε το χάπι διαπίστωσα ότι ήταν ένα φάρμακο για την.... διάρροια!!! Προσπάθησα να του εξηγήσω τί ακριβώς συμβαίνει αλλά αυτός ανένδοτος. Σηκώθηκε κι έφυγε λέγοντας πως δεν διακινδυνεύει τη ζωή του κόβοντας αυτό το χάπι!! Παρόμοια χαριτωμένα υπάρχουν πολλά.

Π.Δ.: Ο γιατρός πρέπει να είναι λειτουργός ή επαγγελματίας;

Γ.Ν.: Εχω την γνώμη με τα σημερινά δεδομένα για το συμφέρον και των δύο πλευρών και κυρίως για τον ασθενή ο γιατρός πρέπει να είναι άνθρωπος. Αν υπάρχει στην ερώτηση και υπόνοια χρηματική, πιστεύω πως ο κόσμος δέχεται μια τρομακτική πίεση στον οικονομικό τομέα, φτάνει ακόμη και στο σημείο να ζητά φθηνά φάρμακα καθώς δεν έχει να πληρώσει ούτε την συμμετοχή. Μπορείς να νιώσεις τί σημαίνει να μην έχεις ή να μην σου φθάνουν τα χρήματα μέχρι να τελειώσει ο μήνας. Θα πρέπει εδώ να σημειώσω και μια σημαντική λεπτομέρεια, συνήθως οι μη έχοντες και οι μη κατέχοντες είναι σχεδόν πάντα πιο συνεπείς στις υποχρεώσεις τους.

Π.Δ.: Κατά πόσο η εργασία σας επηρεάζει την προσωπική σας ζωή και ιδιαίτερα τους ανθρώπους που ζούνε κοντά σας;

Γ.Ν.: Πολύ καλή η ερώτησή σας, δύσκολη όμως η απάντηση από μέρους μου και θα ερχόμουν σε δύσκολη θέση αν απαντούσαν ειλικρινά οι άνθρωποι που ζούνε κοντά του. Η οικογένεια πρέπει αναπόφευκτα να εγκλιματισθεί σε μια κατάσταση με πολλές ώρες απουσίας εντός και εκτός προγράμματος, με κοινωνικές υποχρεώσεις, συχνά δεν υπάρχει ιδιωτική ζωή, αλλά όταν υπάρχει συνεργασία και κατανόηση όλα

διευθετούνται ή..... συνηθίζονται.

Π.Δ.: Τελευταία με τα γνωστά παραπολιτικά γεγονότα, έχουν γίνει πολλές συζητήσεις για την ομοιοπαθητική και τους ομοιοπαθητικούς. Ποιά είναι η δική σας γνώμη;

Γ.Ν.: Όταν ομοιοπαθητικοί που δεν είναι γιατροί ή είναι ανειδίκευτοι γιατροί, θεραπεύουν με την ίδια σχεδόν αγωγή (άλατα, φλαμούρια, μέντες κ.λ.π.) από γυναικεία στειρότητα μέχρι βαριά ψυχικά νοσήματα και όταν ο κύριος δάσκαλός τους είναι υπομηχανικός το επάγγελμα και έχει βραβευθεί με το όσκαρ, συγνώμη, με το νόμπελ των ομοιοπαθητικών, την γνώμη μου θα εξέφραζε η Τσαρούχειος ρύσις πως "στην Ελλάδα είσαι ότι δηλώσεις". Υπάρχουν τόσα κενά και τόσα παράθυρα στους νόμους αυτής της χώρας, στα ζητήματα όμως της υγείας, αυτά είναι ανεπίτρεπτα και άκρως επικίνδυνα.

Π.Δ.: Ευχαριστώ, δεν θα σας κουράσω άλλο, μήπως θα θέλατε κάτι να προσθέσετε τελειώνοντας;

Γ.Ν.: Κατ' αρχάς θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για την τιμή που μου κάνατε και την ευκαιρία που μου δώσατε και κατόπιν εορτής, καλή χρονιά, με υγεία και να τον καθησυχάσω λέγοντας πως έχω έγκυρες πληροφορίες πως η προηγούμενη δίσκετη χρονιά δεν πρόκειται να επιστρέψει, παρά την προσπάθεια που καταβάλει η κυβέρνηση για επαναφορά της επιβάλλοντας την πολιτική σκληρής λιτότητας.

Υποσημείωση της Διευθύνσεως: Κατά την προαναφερθείσα συνέντευξη, ο ψυχίατρος κ. Γ.Ν. είναι πραγματικό πρόσωπο ενώ η δημοσιογράφος - ερευνήτρια ανήκε στην σφαίρα της φαντασίας του γιατρού, που δεν αισθάνεται και τόσο καλά τώρα τελευταία!!!!

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΥΠΟΔΙΟΙΚΗΤΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ Ν. ΤΟΤΣΙΟ ΚΑΙ Η "ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΝΑΟΥΣΗΣ"

Χιονίδης Χ. Γιώργος. Ιστορικός.

1. ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Το αξιόλογο, περιεκτικό και καλά τεκμηριωμένο σημείωμα - μελέτημα του κ. Απόστολου Ιωσηφίδη, το οποίο δημοσιεύτηκε στις στήλες αυτού του περιοδικού (βλ. "Πολιτιστικά Δρώμενα", τεύχος 17, των μηνών Ιανουαρίου - Μαρτίου 1997, σελίδες 23-28), αποτέλεσε την αφορμή, ώστε να γραφεί τούτο το (σύντομο και πρόχειρο) κείμενό μου, προκειμένου να δοθούν μερικές συμπληρωματικές πληροφορίες για τούτον, για τη Βέροια, το έτος 1914, και για τη Νάουσα.

Μοναδική πηγή τούτου ερίναι όσα έγραψαν οι Γεώργιος Ι. Φιλάρετος και Δημήτριος Π. Βασιλειάδης στην (σπάνια και "πηγή", τώρα) έκδοσή τους "Εθνικός Οδηγός της Μεγάλης Ελλάδος".

Αναφέρομαι, συγκεκριμένα, στον πρώτο τόμο τούτου και ειδικά, στην αρχή, στο 1ο τεύχος του, που εκδόθηκε το 1919.

Αντίτυπο αυτού του τόμου έχω αποκτήσει (εδώ και 35-37 χρόνια, περίπου) από δωρεά του συγχωρεμένου (πριν πολλά έτη) Θρασύβουλου Αντ. Σμυρλή, οδοντίατρου, εκδότη εφημερίδας κ.τ.λ. της Βέροιας. Τούτο προέρχεται από τη βιβλιοθήκη του αδελφού του Λώλη Σμυρλή, ο οποίος υπήρξε λογοτέχνης, εκδότης εφημερίδας - περιοδικού και συγγραφέας βιβλιαρίων κ.τ.λ., στη Βέροια.

Από τον τόμον αυτόν αναδημοσίευσα, επανηλειμένα, σημειώματα, που αφορούν σε χωριά της Ημαθίας, τελευταία δε στις εφημερίδες "Κεφαλοχωριανά Νέα" και "Βήμα των Πιερίων", σ' αυτές τις φερέλπιδες και αξιέπαινες προσπάθειες των Προέδρων των Κοινοτήτων Κεφαλοχωρίου και Ριζωμάτων.

2. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΔΙΟΙΚΗΤΗ Ν. ΤΟΤΣΙΟΥ

(Η Βιβλιοθήκη και οι Αρχαιότητες του "Γυμνασίου").

Ως προς τον, τότε (1919), Υποδιοικητή της Βέροιας γράφονται τα εξής: όπου συνυπάρχουν και πληροφορίες για τη Βιβλιοθήκη και τις Αρχαιότητες της Βέροιας:

Α', σελίδες 8^η-8^η:

"Αρχαί

Η Βέρροια ως πρωτεύουσα της ομωνύμου επαρχίας, ήτις αριθμεί περί τα 70 χωριά, είνε έδρα υποδιοικητού.

Υποδιοικητής Βερροίας είνε ο κ. Νικόλαος Τότσιος, γραμματεύς δε της υποδιοικήσεως ο κ. Ανδρέας Καραγιαννάκης.

Δήμαρχος Βερροίας τυγχάνει ο κ. Νικόλαος Αντωνιάδης, πρόεδρος δε του Δημοτικού Συμβουλίου ο κ. Μάρκος Αντωνίου".

Β', σελίδα 8^η:

"Διάφορα ιδρύματα.

Εν Βερροία εντός του Γυμνασίου υπάρχει και η Μαρασλείος Βιβλιοθήκη αριθμούσα αρκετάς χιλιάδας τόμων.

Πρόκειται δε λίαν προσεχώς τη πρωτοβουλία του υποδιοικητού κ. Ν. Τότσιου εν αυτώ τω Γυμνασίω να ιδρυθή αρχαιολογικόν μουσείον, εις το οποίον θα κατατεθούν αι μέχρι τούδε περισυλλεγείσαι αρχαιότητες και όσα τυχόν ήθελον περισυλλεγή εις το μέλλον".

Γ', σελίδα 14^η:

"Πλην των διαφόρων όμως αρχαιοτήτων και επιγραφών, των οποίων εκάμαμεν μνείαν, ανωτέρω, εις το προσεχές 2ον τεύχος του "Εθνικού της Μεγάλης Ελλάδος" θα δημοσιεύσωμεν και άλλα αρχαιολογικά λείψανα, μερικά υφ' υμών των ιδίων ανακαλυφθέντα, άλλα τη επιμελημένη μερίμνη του υποδιοικητού Βερροίας κ. Ν. Τότσιου περισυλλεγέντα και φυλασσόμενα εις το οίκημα της υποδιοικήσεως, άλλα δε υπό ξένων αρχαιολόγων".

Δ', σελίδα 17^η:

Δημοσιεύεται φωτογραφία του στο γραφείο του, δυστυχώς κακίστης αποδόσεως,

παρουσιάσεις

συνυπολογιζόμενη, βέβαια, και της χείριστης ποιότητας του χαρτιού (των τότε εφημερίδων), όπως και των πολύ περιορισμένων δυνατοτήτων της (τυπογραφικής) μηχανής εκτυπώσεων του χρησιμοποιηθέντος τυπογραφείου.

Η σχετική λεζάντα (στη φωτογραφία τούτη), έχει ως εξής:

"Ο Υποδιοικητής Βεροίας κ. Ν. Τότσιος εργαζόμενος εις το γραφείον του".

3. Η "ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΝΑΟΥΣΗΣ".

Για να μη παραπονιούνται δε οι φίλοι μου, κάτοικοι της Νάουσας, να και μια ενδιαφέρουσα πληροφορία, που δημοσιεύεται στην 107 σελίδα (που ανήκει στο 3ο τεύχος του Οδηγού):

"ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΝΑΟΥΣΗΣ.

Εσχάτως απετελέσθη εκ δραστηρίων και φιλοπροόδων επιχειρηματιών Ναουσαίων "Εξωραϊστική Εταιρεία Ναούσης".

Σκοπός της εταιρείας ταύτης είναι ο εξωραϊσμός της πόλεως, ο ηλεκτροφωτισμός και η ανέγερσις κέντρων αναψυχής.

Η Εταιρεία είναι μετοχική.

Διοικητικόν Συμβούλιον: Γρηγόριος Λόγγου, πρόεδρος, Νικόλαος Χρηστίδης, αντιπρόεδρος.

Σύμβουλοι: Γεώργιος Σαμαράς, Αγγελος Αγγελάκης, Γεώργιος Λόγγος, Αριστ. Κόκκινος, Ιωάννης Πλατσούκας, Δημήτριος Μπίλης, Κωνσταντίνος Λαμνίδης.

Το πρώτον έργο της Εταιρείας είναι η προσεχής κατασκευή ηλεκτρικού τροchioδρόμου (τραμ), συνδέοντας την πόλιν μετά του σιδηροδρομικού σταθμού ταύτης".

Να, λοιπόν, που οι (ζωηροί και παραπονιάρηδες) Ναουσαίοι, οι γείτονές μας και φίλοι (όσο είναι η... γάτα και το ποντίκι!!!), ήσαν πάντοτε φιλοπρόδοι

και ανήσυχοι....

Αν (και τώρα) υπήρχε, βέβαια, η Εταιρεία τούτη (κοντά στις υπάρχουσες παρόμοιες), θα φρόντιζε, μάλλον, να λειτουργήσει τραμ στην πόλη, οπότε θα κατόρθωνε να εκλέξει μέχρι και Δήμαρχο μέλος της.....

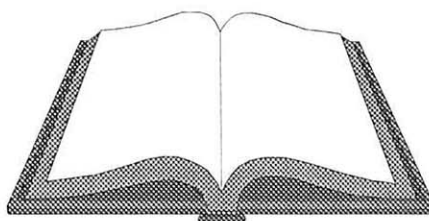
4. "ΜΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ ΜΕ ΤΟΝ ΔΗΜΑΡΧΟΝ ΝΑΟΥΣΗΣ".

Και προσημείωσα τούτα, διότι δημοσιεύεται ευθύς αμέσως (στην επόμενη, 108 σελίδα) συνέντευξη του, τότε, Δήμαρχου, με τον παραπάνω τίτλο, την οποία και αναδημοσιεύω, όπως έχει:

"Κατά την διαμονήν μας εν Ναούση συνητήθημεν με τον ρέκτην δήμαρχον αυτής, κ. Γρηγόριον Περδικάρην, όστις εν συνεντεύξει, αφ' ού μας ανέπτυξε τας αντιλήψεις του επί της μελλούσης προόδου της Ναούσης υπό βιομηχανικήν, εμπορικήν και πάσαν εν γένει έποψιν, μας εξέφρασε την αισιοδοξίαν του περί της όσον τάχιστα πραγματοποιήσεως των σχεδίων της εξωραϊστικής εταιρείας.

Προ παντός, μας ετόνισε καταλήγων ο κ. Περδικάρης, προ παντός έχομεν ανάγκην συγκοινωνίας, καθόσον το άπαξ μόνον της ημέρας διερχόμενον τραίνον της γραμμής Θεσσαλονίκης - Μοναστηρίου, πολλάκις καθυστερεί, λόγω των συχνών πλημμυρών, αίτινες επιφέρουν βλάβας επί της σιδηροδρομικής γραμμής μεταξύ του Σταθμού Κουλούρας του χωρίου Μετς" (δηλαδή της Μέσης, διευκρινίζω)".

Και σκέφτομαι, πόσο απόμακρα μα και, συγχρόνως, πόσο σημερινά φαντάζουν όλα τούτα, μια και όλα δείχνουν να αλλάζουν, ενώ παραμένουν ίδια, ή σχεδόν ίδια, στην πραγματικότητα και στην ουσία.....

ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ

Πάππη - Κοτσάλου Βούλα. Βιβλιοθηκονόμος.

"Αμα γράψεις και διαβάσεις, τότε μπορείς να βγείς να παίξεις!" συνήθως έτσι απαντούσαν οι γονείς μας στις παρακλήσεις μας, όταν φυσικά τους ζητούσαμε την άδεια να βγούμε από το σπίτι για να παίξουμε στις αυλές, στον δρόμο, στις αλάνες. Σήμερα τα παιδιά σταματούν για κάποια ώρα το διάβασμα και τη μελέτη τους για να παρακολουθήσουν, ακινητοποιημένα μπροστά στην τηλεόραση το πρόγραμμα της αρεσκείας τους. Για πολλά παιδιά το παιχνίδι που θα ενεργοποιήσει την κινητικότητα του σώματος και την ευστροφία του πνεύματος έχει αντικατασταθεί από την στείρα παρακολούθηση τηλεοπτικών προγραμμάτων.

Η τηλεοπτική επικοινωνία έγινε απαραίτητο στοιχείο της καθημερινής ζωής, ενηλίκων και μικρών τόσο που έχει σημαντικά αλλάξει την κοινωνική μας συμπεριφορά. Αν προσδιορίσουμε μάλιστα και την εισδοχή της τηλεόρασης στην χώρα μας στο τέλος της δεκαετίας του '60, τότε μπορούμε να πούμε ότι τα παιδιά που έχουμε μπροστά μας αποτελούν τις πρώτες γενιές που γαλουχήθηκαν και διαμόρφωσαν την προσωπικότητά τους μ' αυτό το μέσο.

Η "συναναστροφή" του παιδιού με την τηλεόραση, ως διαμορφωτικού παράγοντα της προσωπικότητάς του έχει απασχολήσει και απασχολεί επανειλημμένα παιδαγωγούς, ψυχολόγους, κοινωνιολόγους, γονείς.

Από έρευνες που έχουν κατά καιρούς πραγματοποιηθεί προκύπτει ότι τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας 2,5-5 χρόνων παρακολουθούν κατά μέσο όρο 30-40 ώρες την εβδομάδα τηλεόραση. Ενώ τα μεγαλύτερα από 6-11 ετών

παρακολουθούν γύρω στις 25 ώρες και οι ενήλικοι γύρω στις 15-20 ώρες. Σχεδόν ένα τρίτο του χρόνου των παιδιών ξοδεύεται μπροστά στην συσκευή έτσι σε ηλικία 15 χρόνων έχουν δει περισσότερες ώρες τηλεόραση από τις ώρες που έχουν περάσει στο σχολείο.

Η καθήλωση του παιδιού επί ολόκληρες ώρες μπροστά στην οθόνη, έχει πολλές δυσμενείς επιπτώσεις στον ευάλωτο και αναπτυσσόμενο οργανισμό του. Οι επιπτώσεις αυτές όπως έχουν διαπιστωθεί από ερευνητές - μελετητές είναι οι εξής:

α) "Το παιδί της τηλεόρασης" δεν μπορεί να διαβάσει γιατί έχασε την άσκηση των μυών των ματιών που απαιτούνται για το διάβασμα.

β) Η παρακολούθηση των τηλεοπτικών προγραμμάτων **δυσχεραίνει την γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού**, γιατί δεν απαιτεί καμμία λεκτική συμμετοχή, παρά μόνο μια παθητική δεκτικότητα. Το παιδί όμως έχει ανάγκη να αποκτήσει βασικές γνώσεις της επικοινωνίας, δηλαδή να μάθει να διαβάζει, να γράφει,

να επικοινωνεί, να εκφράζεται με ευκολία και σαφήνεια και να λειτουργήσει σαν κοινωνικό ον.

γ) Η τηλεόραση **περιορίζει τις ζωτικές πνευματικές και σωματικές δραστηριότητες** του παιδιού με αποτέλεσμα να μην μπορεί το παιδί ν' ανακαλύψει την δύναμή του, κι αργότερα να μην μπορεί να νιώσει την πληρότητα του τόσο στην εργασία τους όσο και στην ψυχαγωγία. Το παιδί πρέπει ν' ασκεί την φαντασία του μέσα από δικές του δραστηριότητες και όχι μέσα από τις δυνατότητες που του προσφέρει η τηλεόραση.

παρουσιάσεις

δ) Το παιδί πρέπει να μάθει να ζεί μέσα στην οικογένεια ως μέλος της, με την ανάλογη συμπεριφορά για να γίνει και αυτό μεθαύριο ένας υπεύθυνος και σωστός γονιός. Αυτά μαθαίνονται με την συμμετοχή του στην οικογενειακή ζωή και με τις δικές του καθημερινές εμπειρίες. Τα "παιδιά της τηλεόρασης" στερούνται αυτές τις ευκαιρίες, συγκεντρώνονται στον εαυτό τους και οδηγούνται στον απομονωτισμό. Το παιδί που βρίσκεται στην ανάπτυξη έχει ανάγκη να βρεί ευκαιρίες να δυναμώσει τους θεμελιακούς οικογενειακούς δεσμούς ώστε να καταλάβει τον εαυτό του. Η τηλεόραση περιορίζει τις δυνατότητες αυτές και δρα καταλυτικά στην οικογένεια και στις οικογενειακές συνήθειες που έδιναν στα μέλη το αίσθημα ότι ανήκουν σ' ένα σύνολο. Η τηλεόραση εξαφανίζει τις συζητήσεις μέσα στην οικογένεια, την οικογενειακή ψυχαγωγία, τα παιχνίδια, τ' αστεία καθώς και άλλες κοινές δραστηριότητες. Παρατηρείται το φαινόμενο όλη η οικογένεια να παρακολουθεί σιωπηλή τηλεόραση και καθένας να κλείνεται στον εαυτό του. Έτσι πολλοί γονείς διευκολύνονται στην εγκατάλειψη του ρόλου της ανατροφής και κοινωνικοποίησης των παιδιών, ενώ πολλά παιδιά παρουσιάζουν τάσεις απομόνωσης και κλείνονται στον εαυτό τους.

Η τηλεόραση προκαλεί στα μικρά κυρίως παιδιά, μια "χαύνωση" απ' την οποία συνέρχονται όταν αλλάξει το πρόγραμμα ή όταν παρεμβάλλονται διαφημίσεις. Η τηλεόραση τ' απορροφά τόσο πολύ γιατί οι αισθήσεις τους δεν αντέχουν την "υπερφόρτωση" που τους παρέχουν τα γρήγορα εναλλασσόμενα ηλεκτρονικά ερεθίσματα.

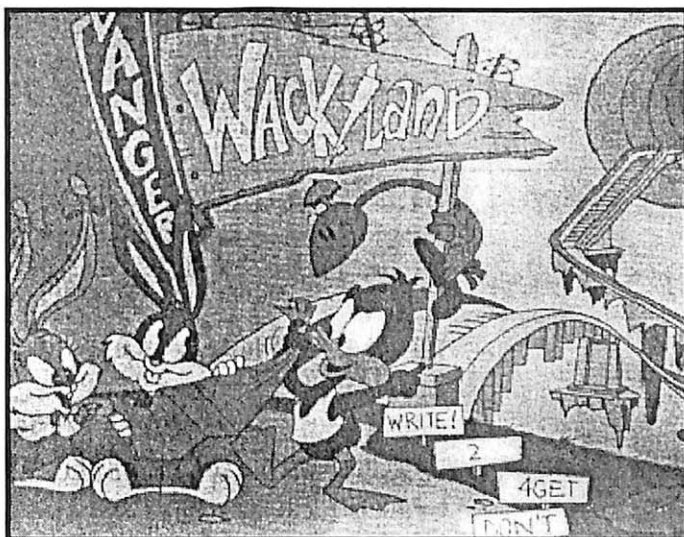
ε) Με την παρακολούθηση των τηλεοπτικών προγραμμάτων συντελείται **μείωση του ελεύθερου χρόνου** που διαθέτουν τα παιδιά. Εκτός αυτού διαφορετική είναι η επίδραση της ανάγνωσης ενός βιβλίου από την παρακολούθηση ενός τηλεοπτικού προγράμματος. Με την ανάγνωση το παιδί αναπτύσσει την φαντασία του και δημιουργεί τις δικές του εικόνες, που στην ουσία καθρεφτίζουν τις ατομικές του ανάγκες, ενώ

όταν παρακολουθεί τηλεόραση δέχεται παθητικά ότι του προσφέρει το πρόγραμμα. Το παιδί μπορεί να επηρεάσει τον ρυθμό της ανάγνωσης, ενώ σαν τηλεθεατής δεν μπορεί να επιταχύνει ένα τηλεοπτικό ανιαρό πρόγραμμα ή να επιβραδύνει κάποιο άλλο. Η παρακολούθηση απαιτεί έντονους ρυθμούς χωρίς διακοπές κάτι που δεν συμβαίνει με την ανάγνωση. Η δύναμη των τηλεοπτικών εικόνων αιχμαλωτίζει το παιδί και κρατούν αμείωτη την προσοχή. Πάντως τα παιδιά προτιμούν την τηλεόραση παρά το διάβασμα που απαιτεί εντονότερη διανοητική ενέργεια. Είναι εξάλλου χαρακτηριστικό της ανθρώπινης φύσης να προτιμά ό,τι απαιτεί λιγότερη προσπάθεια.

στ) Ο αναγνώστης χρησιμοποιεί την λεκτική σκέψη, ασκεί το μυαλό του στην συγκέντρωση και νιώθει τον πειρασμό να προχωρήσει πιο πέρα από το κείμενο, να σκεφτεί και την δική του ζωή κάτω από το φως των νοημάτων του βιβλίου. Ο τηλεθεατής δεν χρειάζεται να βάλει σε κίνηση τις διανοητικές του δυνατότητες. Ψυχαγωγείται αλλά η παθητική του συμμετοχή δεν τον βοηθάει ν' αλλάξει σαν άνθρωπος. Τα βιβλία είναι πάντα στα χέρια του παιδιού, τα ελέγχει ενώ η τηλεόραση είναι αυτή που ελέγχει το παιδί και όχι τ' αντίστροφο.

ζ) Η τηλεόραση εμποδίζει το παιχνίδι των παιδιών που πρέπει να είναι βασική απασχόληση της παιδικής ηλικίας. Μέσα από το παιχνίδι το παιδί χαίρεται τη ζωή, προβαίνει σε δραστηριότητες ζωτικής σημασίας για την διανοητική, κοινωνική και σωματική του ανάπτυξη. Το παιχνίδι συντελεί στην ολοκλήρωση της προσωπικότητάς του. Μέσ' από το παιχνίδι του δίνεται η δυνατότητα να ενεργήσει και να χαρεί τις περιπέτειες της ανακάλυψης.

η) Είναι γεγονός ότι πολλά παιδιά δεν παρακολουθούν μόνο τα παιδικά προγράμματα (εκπαιδευτικά, παιδικά, κινούμενα σχέδια κ.λ.π.) αλλά και προγράμματα εντελώς ακατάλληλα. Έτσι η βία, το εύκολο κέρδος, η καλυμμένη πορνεία και άλλα μηνύματα περνούν μέσα στο παιδικό μυαλό

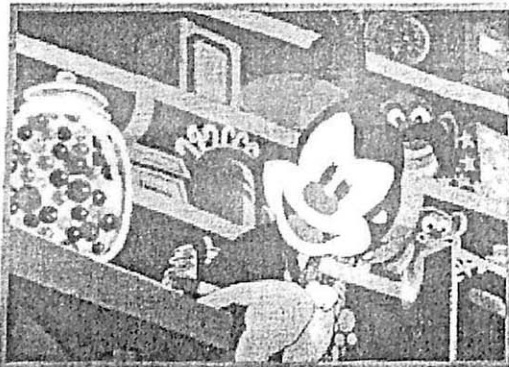
παρουσιάσεις

και πολλά αφομοιώνονται και οδηγούν το παιδί σε αντικοινωνικές εκδηλώσεις. Πολλοί υποστηρίζουν ότι η τηλεοπτική βία διεγείρει την επιθετικότητα των παιδιών, ενώ άλλοι υποστηρίζουν το αντίθετο, ότι δηλαδή τα παιδιά με τον μηχανισμό της προβολής και ταύτισης με τον επιτιθέμενο ήρωα εκτονώνουν την επιθετικότητά τους. Η ίδια η τηλεόραση έχει δυσμενείς επιπτώσεις στα παιδιά, αλλά αυτές ανάλογα με τ' ακατάλληλα προγράμματα που παρακολουθούν τα παιδιά σε ακατάλληλες ώρες, παρουσία ή όχι των γονέων τους. Τα παιδιά που παρακολουθούν περισσότερες σκηνές βίας συνηθίζουν προοδευτικά στην καθημερινότητα του φαινομένου. Εξοικειώνονται δηλαδή με την βία και χάνουν την δυνατότητα να επηρεάζονται αρνητικά απ' αυτή.

Θ) Η υπερβολική παρακολούθηση της τηλεόρασης δημιουργεί **δυσδιάκριτα όρια ανάμεσα στο πραγματικό και το φανταστικό**. Επίσης αμβλύνει την ευαισθησία απέναντι στα πραγματικά γεγονότα, έτσι ώστε σε μια πραγματική κατάσταση όλοι μας και κυρίως τα παιδιά ν' αντιδρούν λιγότερο σαν άτομα με συνείδηση και περισσότερο σαν απλοί θεατές. Το παιδί ταλαντεύεται ανάμεσα στο πραγματικό και στο μη πραγματικό και το συγκινησιακό του επίπεδο πέφτει πολύ χαμηλά.

1) Οι διαφημίσεις εκμεταλλεύονται την άγνοια των παιδιών σχετικά με τις οικονομικές σχέσεις, υπερβάλλουν τα οφέλη των διαφημιζόμενων προϊόντων, διεγείρουν τις επιθυμίες, δημιουργούν ανάγκες που δεν έχουν προτεραιότητα, διαστρεβλώνουν την αλήθεια, εξαπατούν τα παιδιά. Γενικά οι διαφημίσεις βλέπονται ευχάριστα

γιατί είναι μελετημένες για συγκεκριμένο κοινό. Έχουν γρήγορη εναλλαγή εικόνων, ευχάριστη μουσική, είναι σύντομες, περιλαμβάνουν συνήθως παιδιά, γι' αυτό και επηρεάζουν τόσο πολύ το παιδικό κοινό τους και το κάνουν πιο απαιτητικό με σαφή προτίμηση στα διαφημιζόμενα προϊόντα.

Σίγουρα το θέμα της τηλεόρασης σε σχέση με τα παιδιά είναι πολύ μεγάλο όμως όλοι λίγο πολύ γνωρίζουμε τον "ξένο" που συναναστρέφεται με τα παιδιά μας μέσα στο σπίτι μας. Πρέπει να γίνει κατανοητό απ' όλους μας ότι το πρόβλημα με τα παιδιά δεν είναι μόνο το περιεχόμενο των τηλεοπτικών προγραμμάτων αλλά και οι γενικότερες συνέπειες της τηλεοπτικής εμπειρίας. Οσο κακό κάνει στα παιδιά ένα ακατάλληλο πρόγραμμα, άλλο τόσο και περισσότερο κακό κάνει και η επί ώρες παρακολούθηση της τηλεόρασης, γιατί αδρανοποιεί τα παιδιά, περιορίζει τον ελεύθερο χρόνο και τις ευκαιρίες για άσκηση των διανοητικών και σωματικών δεξιοτήτων και δυνατοτήτων.

Χρειάζεται λοιπόν ενεργοποίηση όλων μας αλλά κυρίως των γονέων στον τομέα αυτό και εκδήλωση ενδιαφέροντος και αγάπης προς τα παιδιά με άμεσες εκδηλώσεις (με αφιέρωση χρόνου για ομιλία με τα παιδιά, για παιχνίδια, ενθάρρυνση για κάποια απασχόληση, μουσική, χορό, ανάγνωση κ.λ.π.).

Νομίζω ότι ένα τόσο σοβαρό θέμα που προδιαγράφει το μέλλον των παιδιών μας, μας ενδιαφέρει όλους. Ας βγάλουμε τα συμπεράσματά μας για το πόσο η ζωή μας επηρεάζεται από την τηλεόραση και ας αναλογιστούμε αυτό το παιδί - το παιδί μας - που είναι μεγαλωμένο με τις χελώνες

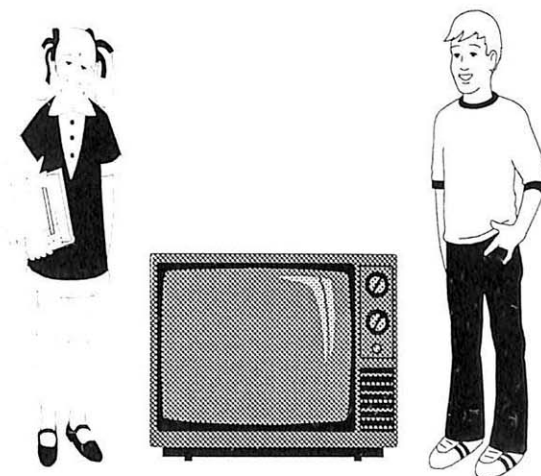
παρουσιάσεις

Νίντζα, τους τρανσφόρμερς, την sailormoon, τους πάουερ ρέιντζερς, τον Κουϊκάρα και τον Καρνέϊσον....

Αλήθεια τη Λόλα απ' τη φωτιά, ποιός θα τη βγάλει;.... Ο Καρνέϊσον που έχει δύναμη μεγάλη....

Ας μην ξεχνάμε άλλωστε και το φοβερό menu που υπάρχει σ' όλα τα κανάλια. Αλλά ταυτόχρονα υπάρχει και η άλλη επαναστατική διαδικασία το "Κλείστη τη ρημάδα". Ναι τολμήστε "κλείστε την

τηλεόραση' είναι η καλύτερη εναλλακτική λύση, και θα πρόσθετα "ανοίξετε ένα βιβλίο", αν δεν σας αρέσει το διάβασμα επισκεφθείτε ένα φίλο, μιλήστε, γυμναστείτε, μάθετε κάποιο μουσικό όργανο, χορέψτε, επικοινωνήστε. Μη δέχεστε παθητικά ό,τι σας "σερβίρουν" ενεργοποιηθείτε. Η τηλεόραση απευθύνεται στο μέσο τηλεθεατή. Είναι μέσο πληροφόρησης. Δεν μαθαίνουμε με την τηλεόραση απλώς πληροφορούμεθα. Άλλο πληροφορία και άλλο γνώση.

βιβλιοπαρουσιάσεις

Κοτσάλου - Πάπαρη Βούλα. Βιβλιοθηκονόμος Δημοτικής Βιβλιοθήκης "Θ. Ζωγιοπούλου".

GRUHL, HERBERT ΕΝΑΣ ΠΛΑΝΗΤΗΣ ΛΕΗΛΑΤΕΙΤΑΙ (εκδόσεις ΝΟΤΟΣ)

Ο άνθρωπος δεν καθορίζει πια την πορεία της ιστορίας. Τα όρια του πλανήτη ορίζουν τι είναι ακόμη δυνατό.

Αυτή η ριζική καμπή σημαίνει ότι ο άνθρωπος δεν μπορεί πια να ενεργήσει σύμφωνα με τις απόψεις του, αλλά πρέπει να σκέφτεται και να δρα ξεκινώντας από τα όρια της γης μας. Οικονομική εξάντληση και οικολογική καταστροφή - αυτό είναι το δίδυμο των προβλημάτων που εξετάζονται σ' αυτό το βιβλίο.

Ο "αγώνας δρόμου των συστημάτων" οδηγεί στην άβυσσο. Αποτελεί έναν ανελέητο πόλεμο κατά της γης και του φυσικού περιβάλλοντος. Υπονομεύει τις βάσεις της ζωής του ανθρώπου.

Μια καταγραφή των δυνατοτήτων και των ορίων της γης που έχουν απομείνει και που θα έπρεπε να αποτελέσει το πρωτεύον καθήκον της εποχής μας.

CHILDE V. GORDON Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΠΛΑΘΕΙ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ (Εκδόσεις Ράππα)

Εδώ και 340.000 χρόνια ο άνθρωπος κατόρθωσε ν' ανάψει φωτιά και να την συντηρήσει και να κατασκευάσει από την σκληρή πέτρα τα πρώτα του εργαλεία.

Εφοδιασμένος με τις δύο αυτές κατακτήσεις της ανθρώπινης σοφίας και επιδεξιότητας ο άνθρωπος μπόρεσε να επιζήσει ανάμεσα στα άγρια θηρία και στις εχθρικές κλιματολογικές συνθήκες. Από κεί και ύστερα ο άνθρωπος προχωρεί με γοργούς ρυθμούς στη δημιουργία του πολιτισμού του και το πλάσιμο του εαυτού του.

Πρόκειται για μια γοητευτική "ξανακάλυψη" του μακρινού δρόμου που ακολούθησε ο άνθρωπος για να φτάσει στο σημερινό του εκθαμβωτικό στάδιο ανάπτυξης του και ένα μπούσουλα για μας πως να αποφύγουμε την εξαφάνιση του ανθρώπινου είδους που φαίνεται να αποτελεί σήμερα μια άμεση και πολύπλευρη απειλή.

Τα βιβλία που παρουσιάζονται μπορείτε να τα βρείτε στη ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ "Θ. ΖΩΓΙΟΠΟΥΛΟΥ".

COMMONER BARRY
Ο ΚΥΚΛΟΣ ΠΟΥ ΚΛΕΙΝΕΙ
(Παρατηρητής)

Από τον "κήρυκα" της οικολογίας τον BARRY COMMONER η σημαντικότερη τοποθέτηση που έχει γίνει για τη φύση, το αίτιο και την πιθανή λύση της περιβαλλοντολογικής συμφοράς που δημιούργησε ο άνθρωπος με την ίδια του την τεχνολογία και που απειλεί να καταστρέψει την ανθρώπινη κοινωνία.

Ενα ριζοσπαστικό έργο, δημιουργικό μη δογματικό που μπορεί κάλλιστα να μας οπλίσει με επιχειρήματα και πληροφορίες που χρειαζόμαστε προκειμένου να σωθούμε από την τεχνολογική αυτοκτονία.

Το βιβλίο αυτό αποτελεί ίσως το πρώτο βήμα για την οικοδόμηση ενός λογικού κοινωνικού, οικονομικού συστήματος για την επιβίωσή μας. Σύμφωνα με την πιο αισιόδοξη αντίληψη, την λογικά δυνατή, ο συγγραφέας πιστεύει πως έχουμε στην διάθεσή μας μόνο μερικές δεκαετίες ώσπου να εξαντληθούν τα φυσικά αποθέματα. Ετσι μας καλεί να σπάσουμε την τυφλή υπακοή και υποταγή που διατηρεί ιερό και απαραβίαστο ένα οικονομικό σύστημα που εμπεριέχει το σπέρμα της αυτοκτονίας του.

ΣΑΧΤΟΥΡΗ ΕΛΙΣΑΒΕΤ
ΓΑΙΑ: ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΤΑΞΙΔΙ
ΑΠΟ ΤΟ ΧΑΟΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
(Νέα Σύνορα - Λιβάνης)

Ενα έργο φιλοσοφίας με την αρχαία έννοια της λέξης δηλ. αναζήτησης της σοφίας για πρακτική καθοδήγηση στις ανθρώπινες υποθέσεις μέσα από την κατανόηση της φυσικής τάξης του κόσμου μέσα στον οποίο ανήκουμε.

Ενα βιβλίο στο οποίο συνδυάζονται η προσωπική εμπειρία της συγγραφέως με κείνες τις επιστημονικές εμπειρίες που ταιριάζουν καλύτερα στις ιδέες της. Απ' αυτή την σύνθεση προκύπτουν άφθονα συμπεράσματα και μαθήματα για την ανθρωπότητα. Η γοητευτική θεώρηση της γης και της θέσης μας σ' αυτήν.

Μια ξεκάθαρη και διασκεδαστική εξήγηση της υπόθεσης της ΓΑΙΑΣ η οποία ηλεκτρίζει την εποχή μας και τους επιστημονικούς μας κύκλους. Οι αρχαίοι την ονόμαζαν ΓΑΙΑ, μητέρα γη, ένα ζωντανό ον που μεταβάλλεται διαρκώς.

Οι πρόσφατες επιστημονικές ανακαλύψεις στηρίζουν όλο και πιο πολύ την άποψη ότι ο πλανήτης γη λειτουργεί σαν ένας ενιαίος ζωντανός οργανισμός και ότι εμείς είμαστε ζωή μέσα στη ζωή.

Ομως αν η γη είναι ένα ζωντανό σύστημα ποιος είναι ο ρόλος της ανθρωπότητας μέσα σ' αυτό;

ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΠΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Κ.Ε.Π.Α. Δ. ΒΕΡΟΙΑΣ
Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Τοπικής Ιστορίας

Ο αρελέντος χρόνος μας καταδιώκει.

Η αιωνιότητα μας χαρίζεται.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ

1997

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

ΤΡΙΤΗ 1-4-97
ώρα 9.00 μ.μ.

Μαθητική συναυλία τμήματος Βιολοντσέλου & Μουσικής Δωματίου τάξης Δαμιανού Καϊλόγλου. Διοργάνωση: Δημοτικό Ωδείο Βέροιας. Είσοδος ελεύθερη.

ΤΕΤΑΡΤΗ 2-4-97

Κουκλοθέατρο "Το παιδί του Ηλιου" Κιμ Μεσκόφ από το θεατρικό σχήμα "Κλακέτες στο πιατάκι". Διοργάνωση: Θέατρο Περιπλάνηση. Τιμή εισιτηρίου 800 δρχ.

ΣΑΒΒΑΤΟ 5-4-97
ώρα 8.30 μ.μ.

Βραδιά αφιερωμένη στον Αντώνη Σαμαράκη, παρουσία του συγγραφέα στον οποίο θ' απονεμηθούν τιμητικές διακρίσεις. Διοργάνωση: Σύνδεσμος Φιλολόγων Ν. Ημαθίας με συμπαράσταση της Δημοτικής Επιχείρησης Πολιτισμού, του Δήμου Βέροιας και της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Είσοδος ελεύθερη.

ΚΥΡΙΑΚΗ 6-4-97
ώρα 8.00 μ.μ.

Χορωδιακή συνάντηση. Παρουσιάζονται: η Μικτή Χορωδία της Δ.Ε.Π. Η Χορωδία Φλωρινιωτών Θεσ/νίκης. Είσοδος 1.000 δρχ.

ΔΕΥΤΕΡΑ 7-4-97
ώρα 8.30 μ.μ.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΝΟΙΞΗ. Α. Prunner - Ν. Αστρινίδης (δύο πιάνο) και αφήγηση. Διοργάνωση: Δημοτικό Ωδείο Βέροιας. Είσοδος 1.000 δρχ.

ΤΕΤΑΡΤΗ 9-4-97
ώρα 8.30 μ.μ.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΝΟΙΞΗ. Ρεσιτάλ με έργα για δύο κιθάρες. Παίζουν: Κυριακή Κόντη - Θανάσης Παύλου. Διοργάνωση: Δημοτικό Ωδείο Βέροιας. Είσοδος 1.000 δρχ.

ΠΕΜΠΤΗ 10-4-97
ώρα 8.30 μ.μ.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΝΟΙΞΗ. Alexandru Morosanu-Tatiana Morosanu Svetlana. Ρεσιτάλ με έργα για βιολοντσέλο και πιάνο. Είσοδος 1.000 δρχ.

Παρασκευή 11-4-97
ώρα 8.30 μ.μ.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΝΟΙΞΗ. Βραδιά Ρομαντικής Φαντασίας (πιάνο και πιάνο για 4 χέρια) Ανέλια και Ευάγγελος Πορτοκάλη. Είσοδος 1.000 δρχ.

ΣΑΒΒΑΤΟ 12-4-97
ώρα 11.00 Π.μ.

Επιστημονική Ημερίδα του Φαρμακευτικού Συλλόγου Ημαθίας και Ρεσιτάλ πιάνου Γιώργου και Πάνου Τροχόπουλου. Διοργάνωση: Φαρμακευτικός Σύλλογος Ημαθίας. Είσοδος ελεύθερη.

ΔΕΥΤΕΡΑ 14-4-97
ώρα 7.00 μ.μ.

Ομιλία με θέμα: "Η δουλειά στη Βέροια κατά την Αρχαιότητα". Διοργάνωση: ΚΕΡΑ και ΔΕΠ. Είσοδος ελεύθερη.

ΤΕΤΑΡΤΗ 16-4-97

Μαθητική συναυλία τμήματος κιθάρας του Δημοτικού Ωδείου Βέροιας τάξης κ. Μπέκιου. Είσοδος ελεύθερη.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 18-4-97
ώρα 8.30 μ.μ.

Μαθητική συναυλία τμήματος βιολιού του Δημοτικού Ωδείου Βέροιας, τάξης κ. Βλάχου. Είσοδος ελεύθερη.

ΣΑΒΒΑΤΟ 19-4-97

Κωμικό Θέατρο (ξενόγλωσσο) από τον Βρετανικό Θίασο FORKBEARD FANTASY με το έργο "The Fall of the House of Ushorettes" (διασκευή έργου του Ε.Α. Poe). Διοργάνωση: Δ.Ε.Π. Βέροιας & Βρετανικό Συμβούλιο. Είσοδος: 1.000 δρχ.

ΜΑΪΟΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 4-5-97
ώρα 8.30 μ.μ.

Εκδήλωση ομάδας εκπροσώπησης του Τμήματος Λαογραφίας. Χοροδιδάσκαλος: Αθανάσιος Σταυρίδης. Διοργάνωση: Δ.Ε.Π. Βέροιας. Είσοδος ελεύθερη.

ΠΕΜΠΤΗ 8-5-97
έως και
ΚΥΡΙΑΚΗ 11.5.97

Διεθνές Συνέδριο για την Ιστορία και τον Πολιτισμό του Ελληνισμού της π. ΕΣΣΔ. Διοργάνωση: ΔΕΠ-ΚΠΠΕ - Κέντρο Μελετών Μαύρης Θάλασσας. Υπό την αιγίδα του Παιδαγωγικού Τμήματος Φλώρινας ΑΠΘ και την υποστήριξη της ΕΤ 3.

ΚΥΡΙΑΚΗ 11-5-97

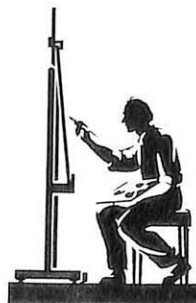
Εκδήλωση Συλλόγου Κιβωτιανών. Διοργάνωση: Σύλλογος Κιβωτιανών.

ΤΕΤΑΡΤΗ 14-5-97

Εκδήλωση Χορωδίας Προσκόπων και Οδηγών Βέροιας.

ΠΕΜΠΤΗ 15-5-97
ώρα 8.30 μ.μ.

Μαθητική Συναυλία τμήματος Κιθάρας του Δημοτικού Ωδείου Βέροιας, τάξης κ. Ρίστα. Είσοδος ελεύθερη.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 16-5-97
ώρα 8.30 μ.μ.

Συναυλία της Ορχήστρας των Φίλων της Μουσικής ΚΑΜΕΡΑΤΑ. Διοργάνωση: Δ.Ε.Π. Βέροιας. Είσοδος 2.500 δρχ.

ΣΑΒΒΑΤΟ 17-5-97
ώρα 8.30 μ.μ.

Επίδειξη παιδικού τμήματος παραδοσιακών χορών του λαογραφικού τμήματος Δ.Ε.Π. Χοροδιδάσκαλος: Φώτης Παναγόπουλος. Διοργάνωση: ΔΕΠ Βέροιας. Είσοδος ελεύθερη.

ΚΥΡΙΑΚΗ 18-5-97
ώρα 8.00 μ.μ.

Μαθητική συναυλία τμήματος Αρμονίου της Δημοτικής Επιχείρησης Πολιτισμού Βέροιας. Διδασκαλία: Δημήτρης Σωτηρίου. Διοργάνωση: ΔΕΠ Βέροιας. Είσοδος ελεύθερη.

ΤΕΤΑΡΤΗ 21-5-97
ώρα 9.00 μ.μ.

Γενική ανοιχτή πρόβα μόνο για τους γονείς, των τμημάτων Σύγχρονου Χορού. Διδασκαλία: Σοφία Αντωνιάδου. Διοργάνωση: ΔΕΠ Βέροιας.

ΠΕΜΠΤΗ 22-5-97
ώρα 9.00 μ.μ.

Παράσταση Τμημάτων Σύγχρονου Χορού. Διδασκαλία: Σοφία Αντωνιάδου. Διοργάνωση: ΔΕΠ Βέροιας. Είσοδος 1.000 δρχ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
23-5-97

Μαθητική Συναυλία Τμήματος Πιάνου του Δημοτικού Ωδείου Βέροιας, τάξης κ. Τζήμα. Είσοδος ελεύθερη.

**ΣΑΒΒΑΤΟ &
ΚΥΡΙΑΚΗ 24,
25-5-97**
ώρα 9.00 μ.μ.

Παραστάσεις Τμημάτων Σύγχρονου Χορού. Διδασκαλία: Σοφία Αντωνιάδου. Διοργάνωση: ΔΕΠ Βέροιας. Είσοδος 1.000 δρχ.

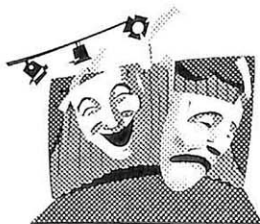
ΔΕΥΤΕΡΑ 26-5-97
έως
ΠΕΜΠΤΗ 29-5-97

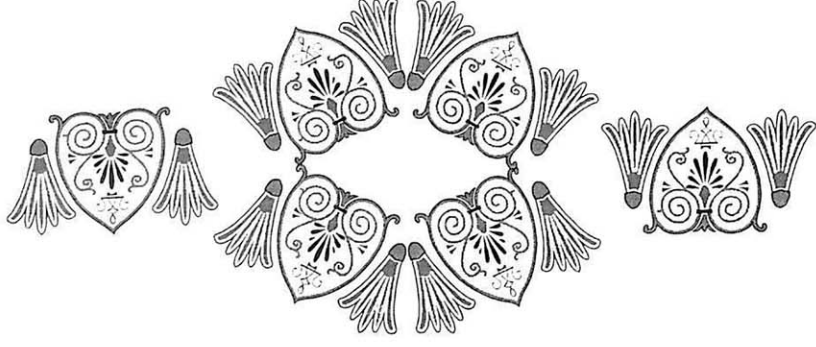
ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΓΕΩΠΟΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΒΕΡΥΚΟΚΟ.

ΣΑΒΒΑΤΟ 31-5-97

Μαθητική Συναυλία τμήματος Πιάνου του Δημοτικού Ωδείου Βέροιας, τάξης κ. Ιωαννίδου. Είσοδος ελεύθερη.

* Μέσα στο Μάιο θα εορτασθεί και η ΗΜΕΡΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ για την Γενοκτονία του Ποντιακού Ελληνισμού.

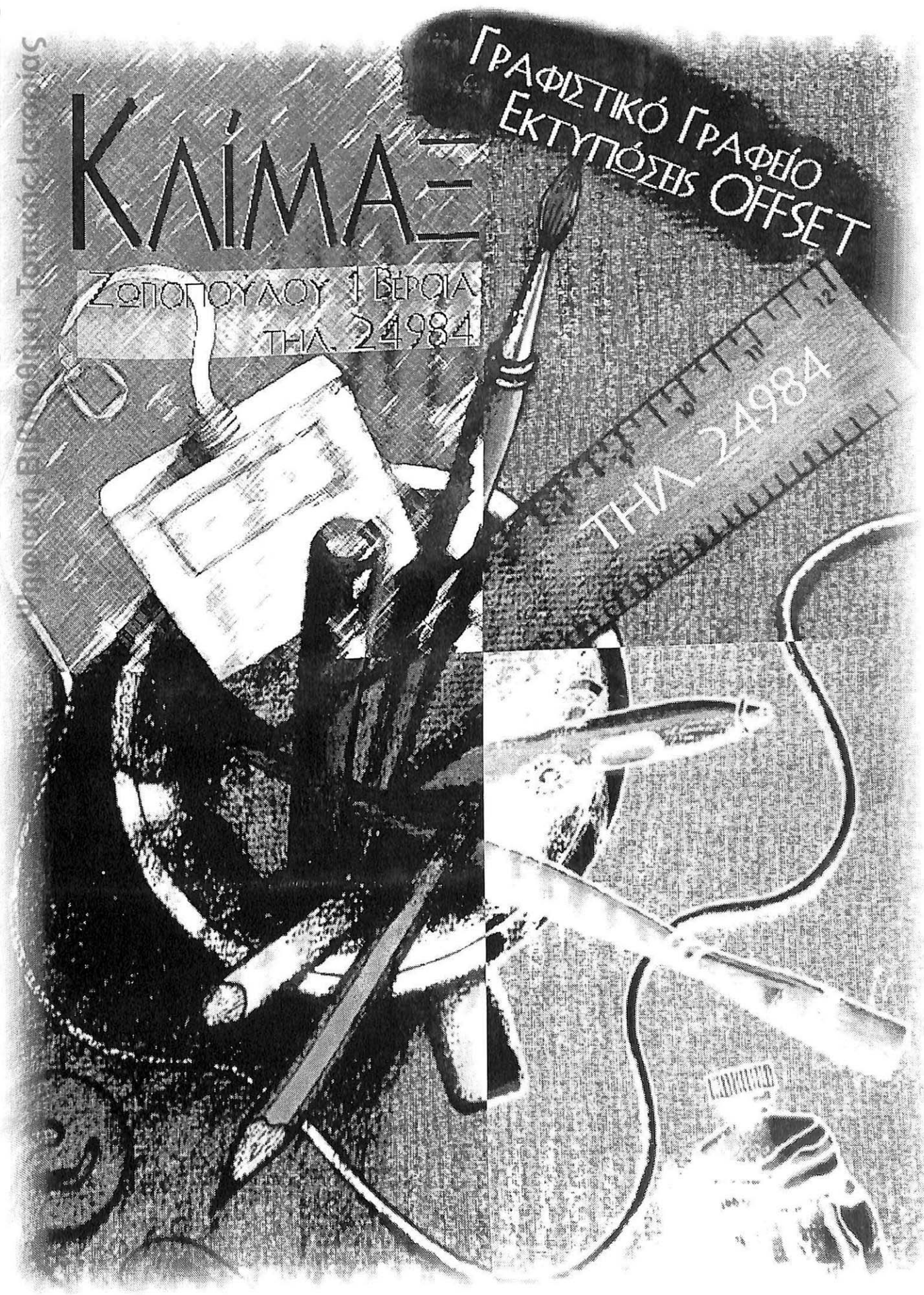

ΚΛΙΜΑΞ

ΖΟΠΟΠΟΥΛΟΥ 1 ΒΕΡΟΙΑ
ΤΗΛ. 24984

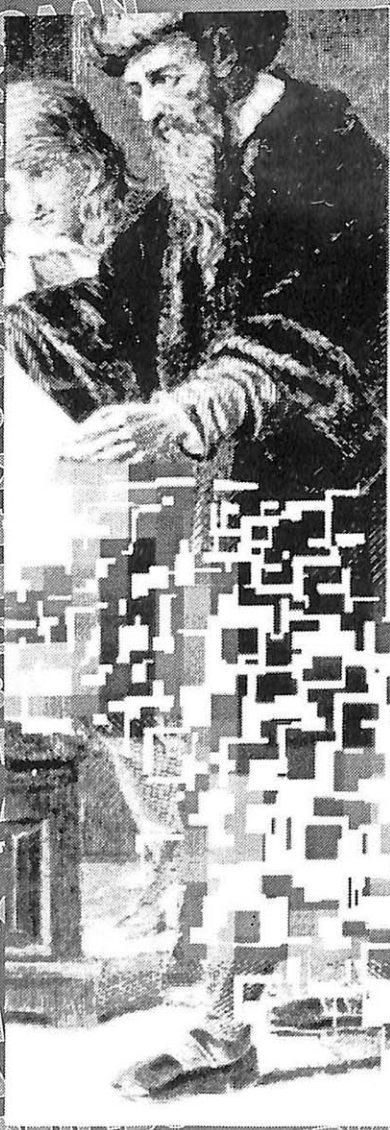
ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ
ΕΚΤΥΠΩΣΗΣ OFFSET

ΤΗΛ. 24984

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ
ΣΕΛΙΔΟΣΥΝΘΕΣΗ
ΕΓΧΡΩΜΕΣ ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ: • ΒΙΒΛΙΩΝ • ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ
• ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ
ΠΡΟΣΠΕΚΤ
ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΑ
ΦΕΪΓ-ΒΟΛΑΝ

ΕΝΤΥΠΑ • ΑΦΙΣΕΣ
ΒΑΠΤΙΣΕΩΝ

TYPE PRESS

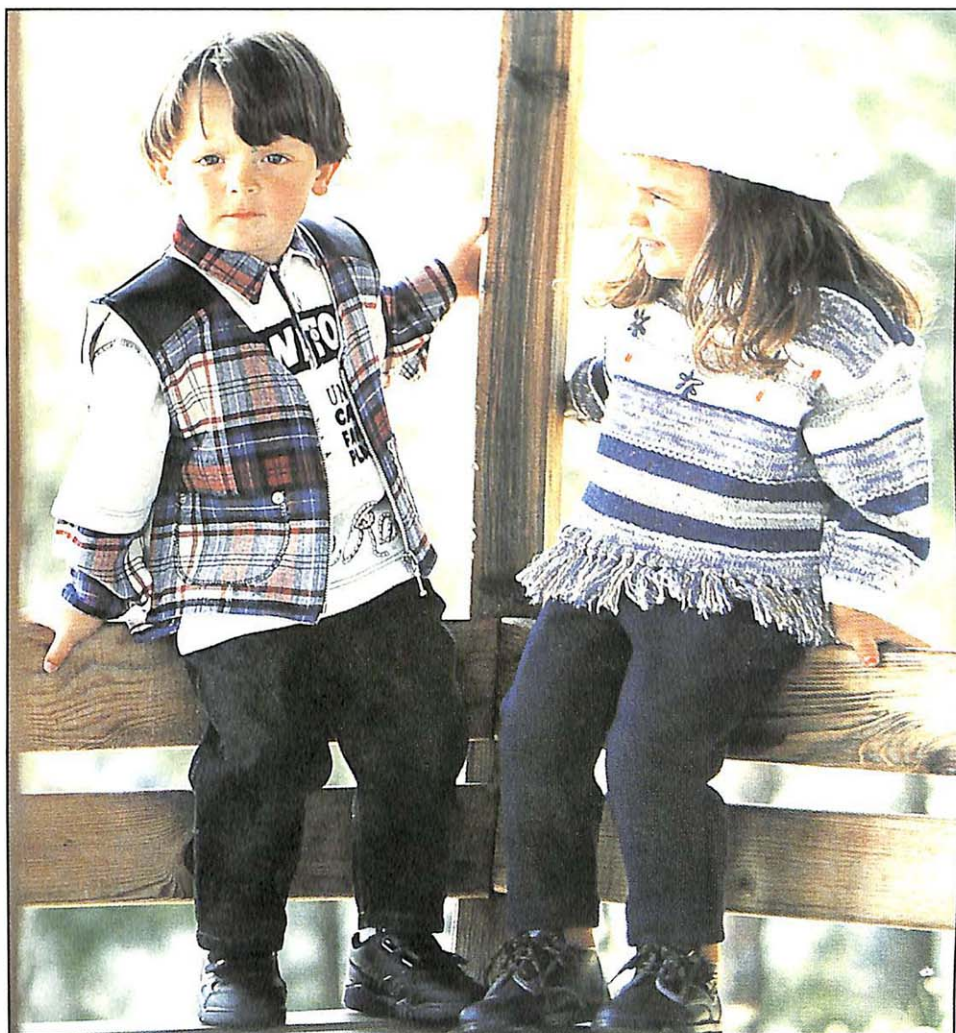
Nikos
Καραμανλίδης

N. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑ • ΤΗΛ. & FAX: (0331) 90234

ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ
ΕΣ
ΕΩΝ
ΠΑ • ΑΦΙΣΕΣ
ΒΑΠΤΙΣΕΩΝ
ΠΡΟΣΚΛΗΤΗΡΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ
ΣΕΛΙΔΟΣΥΝΘΕΣΗ
ΕΓΧΡΩΜΕΣ ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ: • ΒΙΒΛΙΩΝ • ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ
• ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ
ΠΡΟΣΠΕΚΤ
ΕΝΤΥΠΑ • ΑΦΙΣΕΣ

Είδικα

π
ρ
ω
τ
ο
π
ο
ρ
ε
ί

π
ρ
ω
τ
ο
π
ο
ρ
ε
ί

και στο
ΠΑΙΔΙΚΟ ΡΟΥΧΟ

για το γούστο και το συμφέρον σας

ΟΛΑ ΟΣΑ ΘΑ ΘΕΛΑΤΕ
ΑΠΟ ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ
ΑΛΥΣΙΔΑ ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ

εκπληκτικές
τιμές

ποικιλία
ποιότητας

μεγάλες
προσφορές

φιλική
εξυπηρέτηση

ΑΦΟΙ ΜΠΙΣΚΑ
ο καλός σας γείτονας!

ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ

ΕΛΟΜΑΣ
SUPER MARKET